

Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit

Jaarverslag 1998

Postbus 90420
2509 LK Den Haag
E-mail mail@OPTA.nl
Internet <http://www.OPTA.nl>

Daendelsstraat 57
2595 XT Den Haag
Telefoon (070) 315 35 00
Telefax (070) 315 35 01

Babylon-complex, toren B
Koningin Julianaplein 30
2595 AA Den Haag
Telefoon (070) 315 92 00
Telefax (070) 315 92 01

Colofon

Tekst OPTA, afdeling Strategie en Coördinatie
met medewerking van de andere afdelingen
Fotografie Kelle Schouten, Leidschendam
Grafische productie Herbschleb & Slebos, Monnickendam
Drukwerk Meboprint, Amsterdam
Bindwerk Meeuwis, Amsterdam

Voorwoord

Het voor u liggende jaarverslag van OPTA over 1998 bestaat uit drie delen. Het eerste deel maakt in een overzicht van de ontwikkelingen in de telecommunicatie- en postmarkt een eerste balans van de stand van de concurrentie in de verschillende deelmarkten op. Het tweede deel doet verslag van de hoofdlijnen van de belangrijkste besluiten van OPTA in 1998. Het derde deel geeft een beeld van OPTA als organisatie en presenteert de jaarrekening over 1998.

In 1998 heeft het college de belangrijkste randvoorwaarden voor concurrentie in de telecommunicatiesector neergezet. In 1999 wordt deze taak voortgezet en uitgebreid in het licht van de nieuwe Telecommunicatiewet. OPTA zal de regels die bedoeld zijn om concurrentie mogelijk te maken en consumenten te beschermen, daar waar de markt hen nog geen keuze biedt, handhaven en waar nodig krachtig optreden. In de postsector zal een nieuwe wet naar verwachting in 1999 in werking treden. Met deze wet wordt het nationale monopolie van TPG verkleind. Dit biedt nieuwe kansen voor concurrentie.

Het college spreekt zijn erkentelijkheid uit voor de grote inzet van de medewerkers van OPTA in 1998, een jaar waarin de groei van de organisatie, noodzakelijk om de taken tijdig af te ronden, werd voorbereid.

Mr. L.Y. Gonçalves-Ho Kang You

Jhr.mr. H.A. van Karnebeek, vice-voorzitter

Prof.dr. J.C. Arnbak, voorzitter

Inhoud

	3	Voorwoord van het college
1		Marktontwikkelingen
1.1	7	Vaste telecommunicatie
1.2	14	Mobiele telecommunicatie
1.3	18	Omroepnetwerken
1.4	19	Post
2		Activiteiten van OPTA in 1998
2.1	21	Het vaste net
2.1.1	23	Kostentoerekening van het aansluitnet
2.1.2	23	Kostenoriëntatie interconnectietarieven
2.1.3	26	Ontbundelde toegang tot de aansluitlijn
2.1.4	26	Geschillen
2.1.5	27	De eindgebruikertarieven
2.1.6	32	Registraties en nummers
2.1.7	33	Overig
2.1.8	34	Huurlijnen
2.2	36	Mobiele telecommunicatie
2.3	38	Omroepnetwerken
2.4	39	Post
3		Beleidsomgeving
3.1	42	Internationaal
3.2	43	Nationaal
4		OPTA in bedrijf
4.1	45	De organisatie
4.2	47	De ondernemingsraad
4.3	48	Een optimale dienstverlening
4.4	50	De jaarrekening
4.5	59	Kengetallen
	61	Noten
		Bijlagen
Bijlage 1	62	Chronologische lijst van belangrijke besluiten en gebeurtenissen
Bijlage 2	64	Lijst van begrippen
Bijlage 3	67	Interessante websites
Bijlage 4	69	Uitkomsten consumentenonderzoek
Bijlage 5	71	Schematische weergave van verschillende interconnectie- en bijzondere toegangsvormen

1 Markontwikkelingen

INLEIDING

Het jaarverslag van OPTA omvat conform de OPTA-wet met ingang van 1998 een globale beschrijving van de relevante marktontwikkelingen. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de marktontwikkelingen op het gebied van vaste en mobiele telecommunicatie, omroep en post. Het doel hiervan is een indicatie te geven van de stand van de concurrentie in de verschillende deelmarkten. Dit wordt gedaan aan de hand van indicatoren van effectieve mededinging als marktaandeelen, de mate van toetreding tot de markt en prijsontwikkelingen. Aan de resultaten voor de consument wordt in het bijzonder aandacht besteed, mede aan de hand van de uitkomsten van een onderzoek.¹

1.1 VASTE TELECOMMUNICATIE

De relevante deelmarkten voor vaste telecommunicatie zijn aansluitingen, lokaal, nationaal en internationaal verkeer en huurlijnen. In 1998 is de voormalige monopolist KPN Telecom door de liberalisatie van deze markten, geconfronteerd met concurrenten op al deze marktsegmenten, met wisselend resultaat. Met name concurrentie gebaseerd op alternatieve netwerken, hoewel geliberaliseerd, ontbreekt. Opvallend is dan ook dat in Nederland, in vergelijking met andere OESO-landen, weinig wordt geïnvesteerd in het vaste net (zie onderstaande tabel). Dit is des te opmerkelijker omdat het net van KPN kampt met schaarste.

TABEL 1 INVESTERINGEN PER AANSLUITLIJN IN US\$

	1988-1990	1991-1993	1994-1996	1997
Denemarken	172	139	173	201
Duitsland	313	444	302	264
Finland	260	186	224	291
Frankrijk	169	202	190	191
Nederland	171	213	187	169
Noorwegen	241	213	246	288
Verenigd Koninkrijk	195	143	165	317
Verenigde Staten	176	181	236	303
OESO gemiddelde	227	245	262	284

Bron: OESO *Communications Outlook 1999*

AANSLUITINGEN

Met uitzondering van het gebied waar A2000 opereert² is KPN feitelijk de enige aanbieder van vaste aansluitingen voor consumenten (abonnementen). Vanwege de kosten van het aanleggen van alternatieve aansluitnetwerken, of zelfs de kosten van het voor telefonie geschikt maken van bestaande kabeltelevisie-infrastructuur, zijn de drempels voor toetreding tot deze markt zeer hoog. Een aantal aanbieders van omroepnetwerken en -diensten hebben desondanks bekend gemaakt hun netwerken geschikt te willen maken als aansluitnetwerk voor telecommunicatie.

Voor gebruikers die de keuze hebben om over te stappen naar een andere aanbieder, bestaan verder drempels om dit daadwerkelijk te doen, voortvloeiend uit traditie en merkbekendheid van de diensten

van KPN en vooral ook uit het feit dat er voor gebruikers kosten en moeite zijn verbonden aan het overstappen. Inmiddels (1999) is behoud van nummers (nummerportabiliteit) mogelijk, waardoor een drempel voor gebruikers om over te stappen wordt verlaagd.

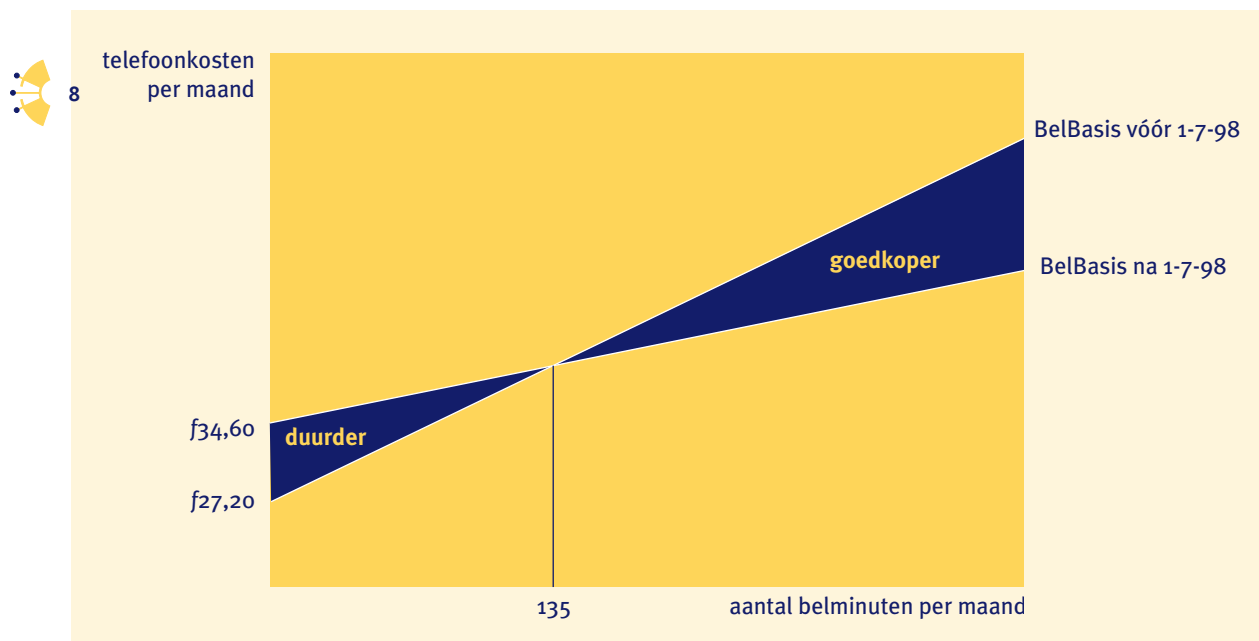
Als gevolg van het ontbreken van alternatieven voor het aansluitnetwerk van KPN is van prijsconcurrentie vooralsnog geen sprake: KPN bepaalt de prijs op de markt. Aanvankelijk subsidieerde KPN ook in 1998 lage abonnementsstarieven nog uit de opbrengsten van kunst-

matig hoge gesprekstarieven. OPTA staat echter niet meer toe dat de verkeers-onafhankelijke kosten worden doorberekend in de gesprekstarieven. In plaats daarvan mag KPN op 1 juli 1998 overgaan tot herbalanceren: het verhogen van de abonnementsstarieven onder gelijktijdige verlaging van de gesprekstarieven. Hierdoor stijgt het standaard

abonnementsstarief (BelBasis) van $f\ 27,20$ naar $f\ 34,60$. Dit verruimt de mogelijkheden voor rendabele toetreding tot de markt voor aansluitingen. Anderzijds worden de gesprekstarieven evenredig verlaagd. Dit is dus voordelig voor consumenten naarmate zij relatief meer bellen.

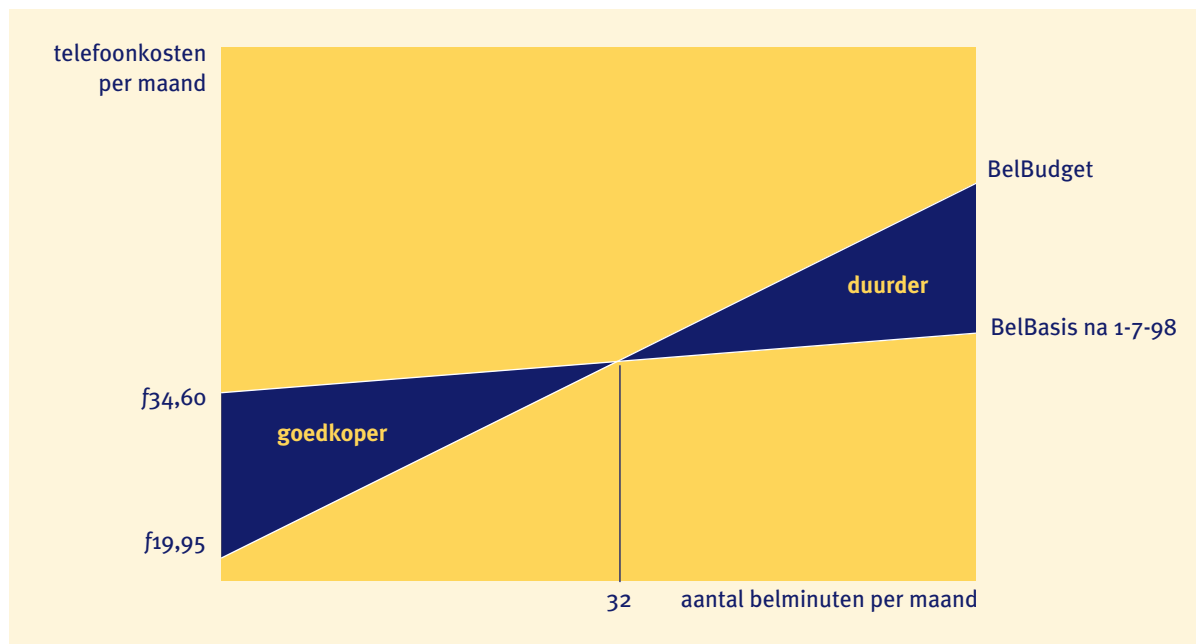
TARIEVEN VAN HET **BELBASIS**-PAKKET VOOR EN NA DE HERBALANCERING VAN 1 JULI 1998

De gevolgen van de herbalancing door KPN blijken uit de bovenstaande grafiek. Bepalend voor de kosten-effecten van herbalancing voor de individuele consument is de verhouding tussen het (variabele) aantal belminuten en de (vaste) abonnementsprijs. Voor het BelBasis-pakket ligt het omslagpunt bij circa 135 belminuten per maand.³ Wie derhalve meer dan 4 à 5 minuten per dag belt is na de herbalancing voordeliger uit.

Het BelBudget-pakket en de bijbehorende tarieven voor nationaal verkeer worden bij de herbalancing niet aangepast: hier blijven de abonnementskosten dus relatief laag en de gesprekstarieven relatief hoog. Dit type abonnement is bedoeld voor consumenten die vooral bereikbaar willen zijn.

VERGELIJKING TUSSEN DE TARIEVEN VAN BELBASIS EN BELBUDGET NA 1 JULI 1998

Deze grafiek geeft een vergelijking tussen de tarieven na 1 juli 1998 voor BelBasis en voor BelBudget. Het omslagpunt ligt bij circa 32 belminuten per maand³: wie minder dan 1 à 2 minuten per dag belt, is met BelBudget goedkoper uit dan met BelBasis.

LOKAAL VERKEER

Aangezien KPN feitelijk bijna een volledig monopolie op het aansluitnet heeft, is ook voor telefonie binnen de basiszone het aantal aanbieders voor consumenten vrijwel beperkt tot KPN. Uitzondering hierop is weer voornamelijk het gebied waar A2000 opereert. Voor de toetredingsdrempels geldt dan ook hetzelfde als voor het aansluitnet: deze drempels zijn zeer hoog, gegeven de kosten van het aanleggen van alternatieve aansluitnetwerken. Bovendien is carrieselectie, het laten afwikkelen van een gesprek door een alternatieve aanbieder van spraaktelefonie, op lokaal niveau niet beschikbaar als alternatief. Het aanbieden van carrieselectie voor lokaal verkeer is niet aantrekkelijk aangezien er nauwelijks een potentiële winstmarge bestaat tussen de interconnectie-tarieven die door KPN aan carrieselectiebedrijven in rekening worden gebracht en de eindgebruikerstarieven voor lokaal verkeer.

Mogelijk verandert dit als carrier preselectie is ingevoerd. Carrier preselectie is vanaf het jaar 2000 verplicht. Bij carrier preselectie kiest de consument eenmalig om zijn telefoongesprekken af te laten wikkelen door een alternatieve aanbieder, met de mogelijkheid om hier per gesprek van af te wijken. Om klanten te binden zou het dan aantrekkelijk kunnen zijn om via deze weg, in combinatie met internationaal en interlokaal verkeer, ook lokaal verkeer aan te bieden.

Er is voor lokaal verkeer geen sprake van prijsconcurrentie: KPN bepaalt de prijs op de markt. Het rendement dat hierop behaald wordt ligt nog boven dat voor de telefoondienst in zijn geheel. Wel is er in 1998 sprake van een beperkte prijsverlaging als gevolg van de herbalancering. De tarieven voor lokale telefonie zullen in 1999 verder worden verlaagd, als gevolg van het besluit van OPTA van 23 november 1998 en het vanaf medio 1999 toe te passen tariefplafond (*price cap*).

INTERLOKAAL VERKEER

Op de markt voor interlokaal (of nationaal) telefoonverkeer zijn diverse aanbieders actief, veelal via carrierselectie. KPN is nog wel zeer dominant, met een marktaandeel van circa 90%. Geen van de overige aanbieders heeft een marktaandeel van meer dan 2%. Er bestaan voor nieuwe aanbieders nauwelijks nog toetredingsdrempels voor deze markt, met name via carrierselectie. In vergelijking met lokaal verkeer bestaat namelijk voor interlokaal verkeer meer ruimte tussen de interconnectietarieven van KPN en de eindgebruikerstarieven, zodat het aanbieden van carrierselectie aantrekkelijker is. Onderstaand overzicht illustreert de bestaande prijsverschillen tussen BelBasis en een aantal carrierselectietarieven. Hierbij valt op dat de carrierselectiebedrijven nauw aansluiten bij de prijzen van KPN: de goedkoopste aanbieder ligt nog minder dan 2 cent onder het piektarief, en minder dan 1 cent onder het daltarief van KPN.

TABEL 2 TARIEVEN VOOR CARRIERSELECTIE VAN ENKELE AANBIEDERS (IN CENTEN PER MINUUT)

Telecombedrijf	piektarief	daltarief	bijzonderheden
A2000/Nedpoint (geen landelijke aanbieder)	15,50	7,75	5
A2000/Nedpoint B&B (idem)	11,25	5,65	5
Axxon 1654	10,88	5,44	N, NB, 14
Bel 1600	11	6	N
Budget Phone 1684	12	6	6
Debitel 1640	12,7	6,2	12
Global One/Ocean 1646	11,00	6,25	N
KPN Telecom – BelBasis (ISDN)	12,50	6,25	N, NB, 15
KPN Telecom – BelBudget	60,00	30,00	N, NB
KPN Telecom – BelPlus (ISDN)	12,50	4,69	N, NB, 15
NetSource 1656	11,00	6,10	N, 6
One.Tel 1658	14,00	14,00	N, 11
Talkline 1606	11,75	5,88	12
Tele2 1602	12,00	6,00	N, 4
Telegroup 1633	12,00	6,00	8
Telfort 1616	11	6	N, 7
Versatel 1611	11,25	5,63	N, NB, 10
Versatel 1611 van f 118,68 tot f 587,50/mnd	10,94	5,47	idem
Viatel 1623	14,1	8,22	N, 4, 9
Vocalis 1603	11,57	6,29	2
WorldxChange 1644	11,00	6,00	2,13

Bron: <http://telefoon.nu/domains.nsf/pages/telparticulier>. (Deze gegevens betreffen het volledige via deze bron publiek toegankelijke overzicht zoals gepresenteerd op 19 april 1999.)

Toelichting bijzonderheden		
	10	3 meest gebelde mobiele en/of internationale nrs. 5% extra korting
N	11	Nummerweergave betaling per 60 sec.
NB	12	Nummerweergave op mobiele telefoon koppelverkoop: alleen voor mobiele telefoon-abonnees
2		betalen per 6 sec., min. 30 sec.
4	13	piekuren van 8u-18u 25% extra korting op bellen naar mobiel tussen 0u00-07u00
5		zie 4; naar mobiel 8u-20u
6	14	beltegoed: betalen vooraf 3 meest gebelde internationale bestemmingen (mobiel wordt als één bestemming gezien)
7		piekuren van 8u-19u
8		betalen per 6 sec., min. 6 sec. 10% extra korting
9	15	betalen per sec., min. 30 sec. 3 vaste voordeelnummers 10% korting

Voor gebruikers bestaan drempels voor het overstappen naar andere aanbieders, waaronder de gevestigde reputatie van KPN, en het feit dat de consument om carrieselectie te benutten voor ieder afzonderlijk gesprek een viercijferige code moet invoeren. Daarnaast vereist een effectief gebruik van carrieselectie van de consument dat deze actief prijzen blijft vergelijken. Veel consumenten zijn zelfs niet op de hoogte van het bestaan van carrieselectie.⁴ Deze drempels zullen lager worden wanneer carrier preselectie mogelijk is, waarbij de alternatieve aanbieder gemakkelijker als standaard optie kan worden gekozen.

KPN bepaalt nog steeds de prijs op de markt voor interlokaal verkeer. Nog maar zeer weinig consumenten maken gebruik van het concurrerende aanbod. Opvallend is bovendien dat bij dit concurrerende aanbod duidelijk sprake is van prijsvolgersgedrag. Wel is ten gevolge van de door OPTA-beleid opgetreden herbalancerings in 1998 sprake van een prijsverlaging van bijna 40% van de tarieven van KPN (BelBasis).

INTERNATIONAAL VERKEER

Inmiddels bestaat levendige concurrentie op het internationaal telefoonverkeer. Het marktaandeel van KPN is nog steeds aanzienlijk, tussen 65 en 75%. De toetreders hebben collectief een marktaandeel tussen 25 en 35%; de individuele marktaandelen van de toetreders zijn kleiner dan 5%. De toetredingsdrempels voor nieuwe aanbieders zijn beperkt, evenals de drempels voor het overstappen van met name zakelijke gebruikers naar nieuwe aanbieders.

De druk van de concurrentie leidt tot forse prijsdalingen voor internationaal verkeer. Zo kost een telefoongesprek naar New York in 1993 *f* 2,60 of *f* 2,30 per minuut, afhankelijk van het tijdstip. Nu kost een dergelijk gesprek *f* 0,50 of *f* 0,45 per minuut. Er is sprake van een aanhoudende daling van de prijzen. OPTA beoordeelt deze tarieven in beginsel dan ook niet meer (tenzij bijvoorbeeld tarieven voor bepaalde bestemmingen waarop nog weinig concurrentie is, te hoog zijn in vergelijking met de onderliggende kosten, of als de tariefstelling voor bepaalde andere bestemmingen onder de kostprijs worden aangeboden). Op de markt voor internationaal telefoonverkeer is in het algemeen sprake van effectieve concurrentie.

HUURLIJNEN

Voor een globaal beeld van de marktontwikkelingen voor huurlijnen kunnen ruwweg drie verschillende deelmarkten worden onderscheiden: de verplichte dienst van KPN die als enige analoge huurlijnen aanbiedt, en eveneens verplicht is in geheel Nederland op aanvraag te voorzien in bepaalde digitale huurlijnen; de deelmarkt van digitale huurlijnen met hoge capaciteit in stedelijke gebieden; en internationale digitale huurlijnen met hoge capaciteit. Ook hier is voor KPN kostenoriëntatie verplicht.

Met name in landelijke gebieden bestaat nauwelijks concurrentie op de

markt waar KPN verplicht is om op aanvraag in huurlijnen te voorzien. Hier vormen de vereiste investeringen namelijk een hoge toetredingsdrempel. Ook de voorziening van de verplichte dienst door KPN kampt met schaarste en lange wachttijden. Daar waar geen concurrentie is of wordt verwacht, beziet OPTA of het door KPN gewenste rendement niet te hoog is.

Op de snel groeiende markt voor digitale huurlijnen met hoge capaciteit in stedelijke gebieden (de Randstad) zijn daarentegen tientallen

alternatieve aanbieders actief. Toch heerst ook hier schaarste door de voortdurend toenemende vraag. Ondanks de schaarste bestaat op deze markt levendige prijsconcurrentie. De prijzen dalen aanhoudend en concurrenten bieden tarieven aan die rond 20% lager zijn dan de tarieven van KPN. De prijzen van KPN dalen in 1998 met ongeveer 20%.

Op de markt voor internationale huurlijnen heeft KPN een groot marktaandeel. Er zijn geen noemenswaardige toetredingsdrempels en er is sprake van scherpe prijsconcurrentie die aanhoudend dalende prijzen tot gevolg heeft. De prijzen van KPN dalen in 1998 met ongeveer 30%. Op de markt voor internationale huurlijnen is sprake van effectieve concurrentie. OPTA onthoudt zich hier van rendementsregulering.

EFFECTEN VOOR CONSUMENT

Het is moeilijk om de effecten van de marktontwikkelingen voor de consument te bepalen, omdat deze effecten afhankelijk zijn van het individuele belgedrag. Er bestaan nog geen standaard consumentenprofielen die een vergelijking in de tijd voor bepaalde soorten belgedrag mogelijk maken. Daarom zijn in onderstaande tabellen de gevolgen uitgewerkt op een telefoonrekening voor alleen lokale gesprekken (inclusief abonnement), en op een telefoonrekening voor alleen nationale gesprekken (inclusief abonnement). Dit is gedaan bij verschillende aantallen belminuten per maand (half piektarief/half daltarief) om een zo neutraal mogelijk beeld te geven. Beide tabellen geven enerzijds de meest nadelige verandering en anderzijds de meest voordelige verandering weer.

TABEL 3 TELEFOONKOSTEN OP JAARBASIS ONDERVERDEELD NAAR AANTAL BELMINUTEN PER MAAND

Lokaal minuten per maand	verandering				Nationaal			
	1-1-1998	1-1-1999	in guldens	in %	1-1-1998	1-1-1999	in guldens	in %
60	386	472	86	22	458	507	48	11
120	445	528	83	19	590	598	8	1
240	563	641	78	14	854	781	-73	-9
360	681	754	73	11	1118	964	-154	-14
480	799	866	67	8	1382	1147	-235	-17
600	917	979	62	7	1646	1330	-316	-19
1200	1508	1543	35	2	2966	2245	-721	-24
1800	2099	2107	8	0	4286	3160	-1126	-26

Het abonnement beslaat een aanzienlijk deel van de in tabel 3 gepresenteerde kosten per jaar (12 maal f 27,20, op 1-1-98; respectievelijk 12 maal f 34,60 op 1-1-99). Hoewel deze rekeningen fictief zijn, blijkt hieruit dat de in de abonnementen doorberekende hoge kosten van het aansluitnet, waar concurrentie ontbreekt, de prijsdaling voor lokale telefonie tot nu toe teniet doen. Op interlokaal verkeer, waar ook al enige concurrentie bestaat, zal de consument eerder winst boeken.

Tabel 4 geeft de verandering van de kosten van telefoneren voor een vijftal typische gebruikers weer: de weiniggeller, de gemiddelde beller, de veelbeller, de Internetter en de kleinschalige ondernemer. Deze voorbeelden zijn fictief. Bij alle jaarbedragen is het uitgangspunt dat de beller gebruikmaakt van het standaardabonnement (BelBasis) van KPN. De linkerhelft van de tabel geeft de verandering in de kosten weer voor gebruikers die hun gesprekken via KPN laten afwickelen. Ter vergelijking is in de rechterhelft van de tabel een overzicht van de kosten opgenomen voor dezelfde gebruikers, met het verschil dat ze van carrieselectie gebruikmaken. In zowel de linker- als de rechterhelft van de tabel maken de kosten van het standaardabonnement van KPN deel uit van de totale kosten.

**TABEL 4 VERANDERING VAN DE JAARLIJKSE TELEFOONKOSTEN BIJ VERSCHILLENDE BELPROFIELEN, IN GULDENS
(OP BASIS VAN BELBASIS VAN KPN)**

Type gebruiker	Vaste telefonie zonder carrieselectie (abonnement en gesprekken via KPN)			Vaste telefonie met carrieselectie (abonnement van KPN, gesprekken via carrieselectiebedrijf)		
	1-1-1998	1-1-1999	Verandering	1-1-1999	Verandering	
Weiniggeller	493	558	+65	554	+61	
Gemiddelde beller	1043	988	-55	960	-84	
Veelbeller	1662	1413	-249	1343	-319	
Internetter	2116	1996	-120	1964	-152	
Kleinschalige ondernemer	2990	2496	-494	2382	-608	

DE CIJFERS IN TABEL 4 ZIJN GEBASEERD OP ONDERSTAANDE AANNAEMES:

Type gebruiker	Maandelijks telefoonrekening op 1 januari 1998 in gulden	Verhouding nationaal/lokaal	Verhouding piek/dal
Weiniggeller	41	25/75	50/50
Gemiddelde beller	87	50/50	50/50
Veelbeller	139	75/25	50/50
Internetter	177	10/90	25/75
Kleinschalige ondernemer	249	50/50	90/10

Bovenstaande tabel illustreert dat het gevolg van de herbalancerings voor de weiniggeller is dat zijn telefoonkosten omhoog zijn gegaan. De gemiddelde beller, de veelbeller en de zakelijke gebruiker gaan erop vooruit.

Hierbij valt aan te tekenen dat een OPTA-oordeel over de telefoon-tarieven van september 1998 onder meer bepaalt dat de tarieven voor interlokaal verkeer over een periode van drie jaar met in totaal 30% moeten dalen. In 1999 volgt daarom een eerste tariefsverlaging van ongeveer 10%, en mag KPN zowel lokale als interlokale voordeel-nummers invoeren. Verder voert OPTA in 1999 een systeem in van

tariefplafonds die jaarlijks worden verlaagd met een vast percentage (*price cap*-systeem). Dit heeft niet alleen gevolgen voor interlokale tarieven, maar ook voor lokale telefonie. De positieve effecten van het OPTA-beleid op de telefoonrekening van de consument werken dus pas op termijn volledig door.

Voor consumenten die voornamelijk bereikbaar willen zijn is daarnaast BelBudget een alternatief. Gegeven sterk dalende tarieven voor mobiele telecommunicatie is inmiddels ook het gebruik van een pre-paid-kaart in een mobiele telefoon voor dergelijke consumenten denkbaar als alternatief. Er hoeft dan immers geen abonnement te worden afgesloten.

DE CONSUMENTENOPINIE

Uit de voor OPTA onder consumenten uitgevoerde enquête blijkt dat de respondenten het volgende over hun rekening voor vaste telefonie denken. Van de respondenten meent 16% tot 600 gulden per jaar aan vaste telecommunicatie uit te geven. Ongeveer 30% meent tussen de 600 en 900 gulden per jaar aan vaste telecommunicatie te besteden; 23% denkt tussen de 900 en 1200 gulden uit te geven, 14% tussen de 1200 en 3600 gulden, en 9% van de ondervraagde personen meer dan 3600 gulden. Een kwart van de ondervraagden maakt thuis gebruik van Internet. Ruim 25% van hen meent aan telefoonkosten voor Internet minder dan 150 gulden per jaar uit te geven, een kwart tussen de 150 en 300 gulden per jaar en minder dan een kwart tussen de 300 en 600 gulden.

Van de in de steekproef ondervraagde personen meent ongeveer 60% nu meer aan vaste telecommunicatie uit te geven dan een jaar geleden. De belangrijkste reden die deze respondenten aangeven voor de stijging van hun uitgaven aan vaste telecommunicatie, is dat zij meer gebruikmaken van de telefoon (ruim 40%) en van Internet (13%). Overigens blijken veel consumenten niet op de hoogte te zijn van mogelijkheden om hun telefoonkosten te beperken. Slechts een kwart van de ondervraagde consumenten kent het begrip carrierselectie; ongeveer 8% van de respondenten maakt daadwerkelijk gebruik van carrierselectie.

1.2 MOBIELE TELECOMMUNICATIE

De concurrentie in de sterk groeiende markt voor mobiele telecommunicatie is in 1998 duidelijk toegenomen. In 1998 is dit gegeven nog niet terug te vinden in marktaandeelen: KPN en Libertel gezamenlijk domineren de mobiele telecommunicatiemarkt. Eind 1998 heeft KPN Telecom 2.162.000 abonnees en Libertel ongeveer 1.043.000 abonnees. Telfort, dat in september 1998 tot de markt toetreedt, gaf eind 1998 aan ongeveer 50.000 abonnees te hebben. Begin 1999 treden ook Dutchtone en Ben toe tot deze markt.

Onder invloed van deze toetreding ontstaat in de tweede helft van 1998 voor het eerst scherpe prijsconcurrentie. In de eerste helft van 1998 dalen de tarieven met 30%. Met de toetreding van Telfort komen

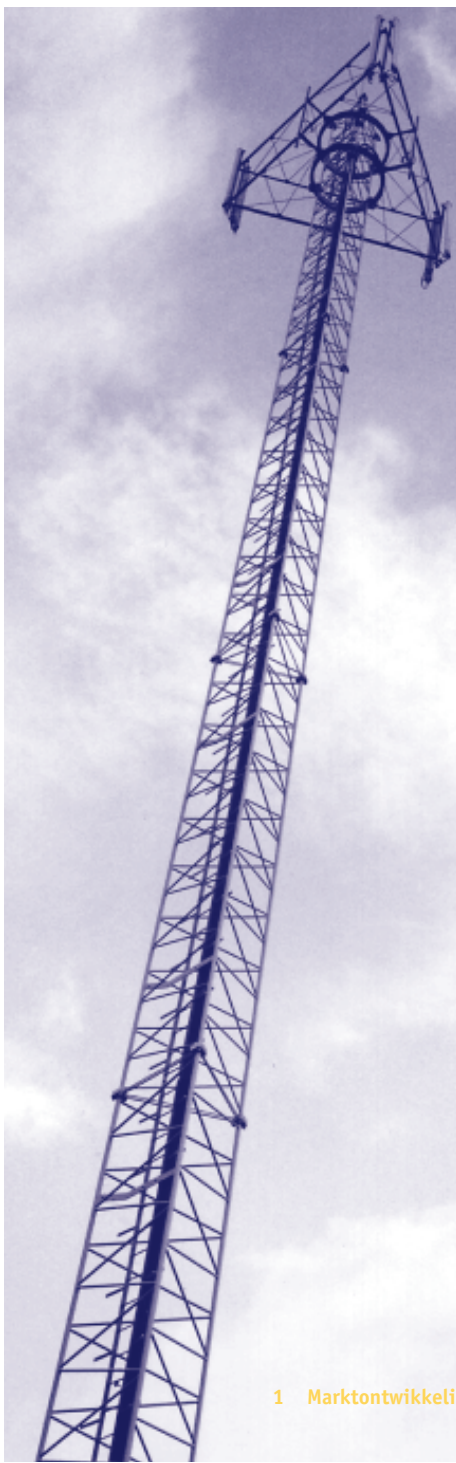

tarieven van 25 cent per minuut in de markt, met als gevolg dat ook de gevestigde marktpartijen zich gedwongen voelen tot ingrijpende reducties. Door de sterk gedaalde tarieven en de mogelijkheid om zonder abonnement te bellen met een vooruit betaalde kaart (pre-paid) is mobiel bellen voor consumenten die voornamelijk bereikbaar willen zijn al een mogelijk alternatief voor een vaste aansluiting.

Gebruikers van het vaste aansluitnet hebben, behoudens carrieselectie, nog geen keuze tussen alternatieve aanbieders. De prijsconcurrentie beperkt zich nog tot het bellen tussen mobiele gebruikers en van het mobiele naar het vaste net. Gebruikers van het vaste aansluitnet betalen in het algemeen onevenredig veel voor het bellen naar een mobiel toestel. Iemand die van het vaste aansluitnet belt naar het mobiele net betaalt hiervoor bijna vier maal zoveel als de goedkoopste mobiele beller naar het vaste net. Het lijkt erop dat voor de bellers van het vaste netwerk naar de mobiele netwerken in 1998 zodanig hoge tarieven gelden dat sprake is van kruissubsidiëring. Het is dan ook de vraag of de betalingen van de aanbieder van het vaste netwerk

aan de aanbieders van mobiele telecommunicatie om verkeer van vast naar mobiel af te wikkelen, de prijsontwikkelingen op de mobiele markt niet vertekenen.

Een alternatief voor bellen van het vaste aansluitnet naar een mobiel toestel is carrieselectie. Uit onderstaande tabel blijkt dat bellen van een vast naar een mobiel toestel via carrieselectie zeer aantrekkelijk kan zijn. Gebruikers kunnen tot ongeveer 50% goedkoper uit zijn in de piekuren, en tot 40% in de daluren. Voor verkeer van vast naar mobiel bestaat meer ruimte tussen de interconnectietarieven van KPN en de eindgebruikerstarieven dan bijvoorbeeld het geval is bij lokaal en interlokaal verkeer. Daarom kunnen de carrieselectiebedrijven lagere tarieven bieden. Er wordt echter nog weinig van deze mogelijkheid gebruikgemaakt.

**TABEL 5 TARIEVEN VOOR CARRIERSELECTIE VAN ENKELE AANBIEDERS VAN VAST NAAR MOBIEL
(IN CENTEN PER MINUUT)**

Telecombedrijf	piektarief	daltarief	bijzonderheden
A2000/Nedpoint (geen landelijke aanbieder)	90,00	50,00	5
A2000/Nedpoint B&B (idem)	90,00	50,00	5
Axxon 1654	74,25	41,25	N, NB, 14
Bel 1600	51,00	49,00	N
Budget Phone 1684	53,00	46,00	6
Debitel 1640	56,00	47,00	12
Global One/Ocean 1646	58,75	50,06	N
KPN Telecom – BelBasis (ISDN)	90,00	50,00	N, NB, 15
KPN Telecom – BelBudget	90,00	50,00	N, NB
KPN Telecom – BelPlus (ISDN)	90,00	50,00	N, NB, 15
NetSource 1656	68,50	50,00	N, 6
One.Tel 1658	48,00	48,00	N, 11
Talkline 1606	76,38	50,53	12
Tele2 1602	50,00	50,00	N, 4
Telegroup 1633	61,10	48,18	8
Telfort 1616	50,00	50,00	N, 7
Versatel 1611	78,75	43,75	N, NB, 10
Versatel 1611 van f118,68 tot f587,50/mnd	76,50	42,50	idem
Viatel 1623	56,40	31,73	N, 4, 9
Vocalis 1603	69,33	49,35	2
WorldxChange 1644	49,00	49,00	2, 13

Bron: <http://telefoon.nu/domains.nsf/pages/telparticulier>. (Deze gegevens betreffen het volledige via deze bron publiek toegankelijke overzicht zoals gepresenteerd op 19 april 1999.)

Toelichting bijzonderheden			
		10	3 meest gebelde mobiele en/of internationale nrs. 5% extra korting
N	Nummerweergave	11	betaling per 60 sec.
NB	Nummerweergave op mobiele telefoon	12	koppelverkoop: alleen voor mobiele telefoon-abonnees
2	betalen per 6 sec., min. 30 sec.		
4	piekuren van 8u-18u	13	25% extra korting op bellen naar mobiel tussen 0u00-07u00
5	zie 4; naar mobiel 8u-20u		
6	beltegoed: betalen vooraf	14	3 meest gebelde internationale bestemmingen (mobiel wordt als één bestemming gezien)
7	piekuren van 8u-19u		
8	betalen per 6 sec., min. 6 sec.		10% extra korting
9	betalen per sec., min. 30 sec.	15	3 vaste voordeelnummers 10% korting

Mede als gevolg van de verscherpte prijsconcurrentie op de markt voor mobiele telecommunicatie schaffen in 1998 steeds meer consumenten en zakelijke bellers een mobiel abonnement aan. Onderstaande tabel illustreert deze toename.

TABEL 6 NEDERLAND – MOBIELE ABONNEMENTEN, ZAKELIJK EN CONSUMENTEN, 1997-1999, TOTAAL AANTAL AANSLUITINGEN (MAAL DUIZEND)

	1997	1998	1999
Totaal aantal analoge abonnementen	259	90	0
Percentage afname	-19%	-65%	-100%
Totaal aantal digitale abonnementen	1429	3257	5114
Percentage groei	107%	128%	57%
Totaal aantal abonnementen	1688	3347	5114
Percentage groei		98%	53%
Zakelijke abonnementen	1114	2042	2710
Percentage groei	47%	83%	33%
Consumenten abonnementen	574	1305	2404
Percentage groei	127%	128%	84%

Bron: International Data Corporation, 1999

Deze tabel laat zien dat de groei van het aantal mobiele abonnementen in Nederland buitengewoon groot is. Er is ten opzichte van andere markten – zoals vaste telecommunicatie – een achterstand die inmiddels kennelijk wordt ingelopen. Uit de tabel blijkt ook dat het analoge mobiele netwerk binnenkort wordt opgeheven. Dit netwerk wordt volledig vervangen door het digitale netwerk.

Het mobiele telefoonverkeer is sterk toegenomen, zowel als gevolg van de lagere tarieven als van de explosieve groei van het aantal abonnementen. Hierdoor stijgt in 1998 de totale omzet die in de mobiele markt is behaald met ongeveer 47%, zoals uit de onderstaande tabel blijkt.

TABEL 7 NEDERLAND – MARKT VOOR MOBIELE TELECOMMUNICATIEDIENSTEN IN NEDERLANDSE GULDENS (MILJOEN), CONSUMENTEN EN ZAKELIJK, 1997-1999

	1997	1998	1999
Omzet consumenten	628	1126	1703
Omzet zakelijk	2057	2815	3764
Totale omzet	2685	3941	5466
Totale omzet groei		47%	39%

Bron: International Data Corporation, 1999

De percentages in de volgende tabel wijzen op een constante groei van het aantal mobiele abonnementen voor de komende jaren. Dit komt overeen met de in de voorgaande tabel weergegeven ontwikkeling.

TABEL 8 NEDERLAND – MOBIELE TELECOMMUNICATIE NETWERK GEGEVENS

Mobiele abonnementen	1997	1998	1999	2000	2001	2002
per 100 inwoners	11	21	33	42	48	52
per 100 huishoudens	26	50	76	99	113	121

Bron: International Data Corporation, 1999

Uit tabel 8 blijkt dat naar verwachting in het jaar 2001 bijna één op de twee Nederlanders een mobiel abonnement zal hebben en dat er gemiddeld per huishouden meer dan één mobiele telefoon zal zijn.

DE CONSUMENTENOPINIE

In het voor OPTA uitgevoerde marktonderzoek geeft 64% van de ondervraagden aan dat de tarieven voor mobiele telecommunicatie het laatste jaar zijn gedaald. Toch zijn zij over de hoogte van deze tarieven nog niet tevreden.

Volgens 23% van de mobiele bellers zijn hun uitgaven voor mobiel bellen toegenomen. Dit verklaren zij met name uit het feit dat zij meer mobiel zijn gaan bellen. Bijna 20% van de mobiele bellers stelt daarentegen dat hun rekening is gedaald, in veel gevallen ten gevolge van de lagere tarieven. Van de mobiele bellers geeft 55% de voorkeur aan een mobiele telefoon met een abonnement. Bijna 40% geeft de voorkeur aan de pre-paid constructie zonder abonnementskosten.

De mobiele bellers zijn ontevreden over de duidelijkheid en begrijpelijkheid van de tarieven en de andere mogelijkheden die de verschillende aanbieders aanbieden. Men beklagt zich er vooral over dat het te moeilijk is om de verschillende pakketten met elkaar te vergelijken.

1.3 OMROEPNETWERKEN

Hoewel er in Nederland als geheel vele aanbieders van omroepnetwerken en omroepdiensten zijn, heeft ieder van hen in het gebied waar zij deze netwerken en diensten aanbieden een monopolie. Daarnaast zijn de aanbieders van omroepnetwerken (kabel) potentiële toetreders op de markt voor vaste telefonie.

Over veel van deze omroepnetwerken worden inmiddels al Internet-diensten aangeboden. Een aantal marktpartijen geeft aan de ambitie te hebben om via de kabel ook telefonie aan te gaan bieden. Hierdoor zou een alternatief voor het aansluitnetwerk van KPN – en daarmee ook voor lokale telefonie – ontstaan. Wel zijn hiervoor zowel aanzienlijke investeringen om de kabelnetwerken geschikt te maken voor telefoonverkeer vereist als expertise in het afwikkelen van telefoonverkeer. Dit heeft geleid tot samenwerking tussen kabelmaatschappijen en (internationale) telecombedrijven, evenals tot een reeks van fusies en overnames.

Feitelijk is echter nog nauwelijks sprake van concurrentie voor lokale vaste telefonie via (daartoe aangepaste) omroepnetwerken: in 1998 biedt alleen A2000 dit in Amsterdam aan. Consumenten in de rest van Nederland hebben (nog) geen keuzemogelijkheden. OPTA zal in 1999 onderzoek doen naar de uitvoering van de geplande investeringen op deze markt door de aanbieders van omroepnetwerken.

De postmarkt in Nederland is onder te verdelen in een aantal segmenten. Naast brievenpost (nationaal en internationaal) betreft dit met name de pakketpost, de koeriersdiensten en de ongeadresseerde zendingen. Voor de deelmarkt van de brievenpost tot 500 gram heeft TNT Post Groep N.V. nog een monopolie. Op de andere drie deelmarkten is in beginsel sprake van vrije concurrentie; wel is TPG verplicht om, naast brievenpost, ook pakketten tot 10 kilo tegen uniforme tarieven in geheel Nederland aan te bieden (de 'opdracht'). Een verdere beperking van het wettelijk monopolie van TPG wordt in 1999 verwacht.

Op de deelmarkt voor brievenpost, waar TPG een wettelijk monopolie heeft, is haar marktaandeel vanzelfsprekend nagenoeg 100%. Uit TPG's jaarverslag voor 1997 blijkt dat TPG ook haar winst grotendeels realiseert in de deelmarkten waarvoor de 'opdracht' geldt: brievenpost en pakketten tot 10 kilo.

Naast TPG zijn veel andere aanbieders actief in de markt voor pakketpost, die in 1998 groeit met 4 à 5%. Er zijn meer dan 2000 aanbieders van koeriersdiensten. De markt voor deze koeriersdiensten groeit in 1998 met 10 à 15%. Voor ongeadresseerde zendingen zijn, naast TPG, drie andere grote aanbieders actief met marktaandelen die tussen 10 en 35% liggen. Deze marktpartijen zullen naar verwachting steeds meer verschillende diensten aanbieden. De groei van de markt voor ongeadresseerde zendingen bedraagt 3 à 5%. Tenslotte opereert in een aantal steden een zelfstandige 'stadspostdienst'. Tot nu toe heeft het marktaandeel van deze alternatieve aanbieders voor de plaatselijke postbezorging geen grote vlucht genomen. Dit is met name het gevolg van het TPG monopolie op brievenpost.

CONCLUSIE

Voor vaste telecommunicatie is op een aantal deelmarkten de concurrentie op gang gekomen. In het algemeen blijkt dat er op het vaste telecommunicatienetwerk gebrek is aan concurrentie en dat er sprake is van schaarste. Waar diensten kunnen worden aangeboden zonder dat de aanbieder beschikt over een eigen vaste infrastructuur blijkt in een aantal gevallen al ruimte te bestaan voor concurrentie. Met name bij internationale telefonie bestaat bijvoorbeeld levendige concurrentie, veelal via carrierselectie. Op deze markt kan KPN niet meer zelfstandig prijzen opleggen. Op de markt voor interlokale telefonie zijn weliswaar nieuwe aanbieders actief, maar heeft KPN desondanks nog steeds een zeer dominante positie die haar in staat stelt de prijs te zetten. Op de markten voor vaste aansluitingen en lokale telefonie is nauwelijks sprake van

enige vorm van concurrentie: KPN is feitelijk monopolist. De drempels – met name de kosten van een eigen aansluitnet – sluiten toetreding vrijwel uit. Hierop zijn een aantal uitzonderingen. Omroepnetwerken zijn voorlopig een theoretisch alternatief. Mede daarom is ontbundelde toegang van belang om de uitbreiding van de eigen infrastructuur van concurrenten te bevorderen. Bij ontbundelde toegang mogen alternatieve aanbieders hun eigen netwerken koppelen aan de bestaande aansluitlijnen. Tenslotte vormen mobiele aansluitingen mogelijk een alternatief voor het vaste aansluitnet. Voor huurlijnen bestaat alleen concurrentie in de snel groeiende markt voor digitale huurlijnen met hoge capaciteit in de Randstad. Desondanks heerst ook op deze deelmarkt schaarste door de groeiende vraag. Buiten stedelijke gebieden is KPN, vanwege haar wettelijke plicht tot levering, feitelijk de enige leverancier.

De mobiele markt groeit sterk: bij scherp dalende prijzen voor mobiel bellen nadat nieuwe aanbieders tot de markt zijn toegetreden neemt zowel het aantal mobiele bellers als het totale volume van mobiele gesprekken fors toe. Er is groeiende prijsconcurrentie. Wel is het voor de mobiele bellers moeilijk om de tarieven en abonnementen van de verschillende aanbieders te vergelijken. De scherpe prijzen op de mobiele markt staan in schril contrast met de tarieven voor het bellen van het vaste netwerk naar het mobiele netwerk. Effectieve concurrentie op de markt voor mobiele telecommunicatie lijkt dan ook mede te worden beperkt door het gebrek aan concurrentie op het vaste net.

In veel gevallen blijken de prijsontwikkelingen voor de consument niet eenduidig, en weinig transparant te zijn. Ingewikkelde prijsschema's maken het veel consumenten moeilijk om in te spelen op nieuwe mogelijkheden, zoals voor mobiel bellen en carrierselectie. Het invoeren van carrier preselectie zal het in 1999 voor consumenten gemakkelijker maken een prijsvoordeel te realiseren. Tenslotte zullen de tarieven voor vaste telecommunicatie in de komende jaren blijven dalen op grond van ingrepen die in 1998 zijn ingezet, door de *price caps* die in 1999 worden ingevoerd en op termijn door scherpere concurrentie.

Voor post blijkt toenemende concurrentie te ontstaan op de geliberaliseerde deelmarkten. Als gevolg van het wettelijke monopolie van TPG is een belangrijk deel van de markt nog afgeschermd.

Uit deze beschrijving blijkt dat de markten waarop OPTA toezicht houdt wel flink in beweging, maar nog niet volwassen zijn. In de komende jaren zal OPTA de belangrijkste indicatoren van deze ontwikkelingen systematisch blijven volgen en in kaart brengen. Vanzelfsprekend lopen de gegevens die in dit jaarverslag worden gepresenteerd niet vooruit op enige vaststelling of standpuntbepaling van OPTA. Op het beleid van OPTA wordt in de hierop volgende hoofdstukken ingegaan.

2 Activiteiten van OPTA in 1998

INLEIDING

In 1998 beoordeelt OPTA de mate van kostenoriëntatie van tarieven van KPN voor telecommunicatie in een aantal deelmarkten. OPTA stelt voor de eerste maal kostengeoriënteerde interconnectietarieven vast. Ook beoordeelt OPTA de eindgebruikerstarieven van KPN op kostenoriëntatie. OPTA besluit dat de verkeersonafhankelijke kosten voor het aansluitnet niet mogen worden doorberekend in de interconnectietarieven van KPN die zij aan onder andere carrieselectiebedrijven rekent. Daarnaast oordeelt OPTA dat KPN verzoeken om ontbundelde toegang tot het aansluitnet in principe dient te honoreren.

2.1 HET VASTE NET

Vrijwel alle Nederlandse huishoudens zijn aangesloten op het telefoonnet van KPN. Concurrenten van KPN, zoals carrieselectiebedrijven, hebben dit aansluitnet nodig om de klanten van KPN te kunnen bereiken (*originating access*). In een richtsnoer van 1997 neemt het Ministerie van Verkeer en Waterstaat een standpunt in over de interconnectietarieven die KPN rekent aan concurrerende bedrijven, zoals carrieselectiebedrijven, voor het gebruik van het aansluitnet. Het Ministerie stelt dat KPN de kosten voor de aansluitlijn mag doorberekenen aan haar concurrenten. Het doel hiervan is om investeringen in de infrastructuur te stimuleren.

De consequentie hiervan is dat het voor carrieselectiebedrijven en andere concurrenten van KPN met name op de markten voor lokale en nationale telefonie, extra moeilijk is om tot de markt toe te treden. Concurrerende aanbieders moeten namelijk in hun gesprekstarieven een opslag doorberekenen voor de kosten van het aansluitnet van KPN. KPN rekent zelf ook een deel van de kosten van het aansluitnet door in haar eigen gesprekstarieven, maar dit is een beduidend lager bedrag.

In de 'Richtsnoeren kostenvergoeding van het aansluitnet bij interconnectie en bijzondere toegangsdiensten' van 27 maart 1998 beslist OPTA anders dan het Ministerie in 1997. KPN mag marktpartijen die interconnectie- of bijzondere toegangsdiensten afwikkelen via het aansluitnet van KPN in principe geen vergoeding vragen voor de verkeersonafhankelijke kosten van het aansluitnet. In een beslissing op bezwaar inzake het geschil tussen Telfort en KPN over interconnectie besluit OPTA dat KPN de opslag voor vergoeding van de verkeersonafhankelijke kosten van haar aansluitnet uit de tarieven voor (onder andere) carrieselectiebedrijven moet verwijderen.

KPN draagt als gebruiker van het aansluitnet zelf ook een deel van de verkeersonafhankelijke kosten van het aansluitnet. KPN berekent voor haar eigen diensten aan eindgebruikers een abonnementstarief waarin de kosten voor het aansluitnet niet volledig zijn verwerkt. KPN rekent een deel hiervan door in de gesprekstarieven. Anders gezegd: het aansluitnet draagt niet zijn eigen kosten (via de abonnementstarieven) maar wordt deels gesubsidieerd uit de variabele gesprekstarieven. Het effect van het besluit van OPTA voor KPN is dat KPN een deel van de verkeersonafhankelijke kosten van het aansluitnet niet meer kan

verwerken in de interconnectietarieven. Belangrijker nog is dat KPN wordt geconfronteerd met een concurrentienadeel ten opzichte van de carrierselectiebedrijven. De concurrenten hebben een lagere kostenpost voor interconnectie met KPN, waardoor de verkeerstarieven omlaag kunnen. Daarentegen zijn de verkeerstarieven van KPN zelf nog hoog, immers, deze zijn inclusief een bijdrage aan de verkeersonafhankelijke kosten van het aansluitnet. Het besluit van OPTA geeft KPN grote prikkels om haar eindgebruikerstarieven te herbalanceren. Herbalanceren is het verhogen van de abonnementstarieven en het verlagen van de gesprekstarieven. KPN verzoekt OPTA daarom om een versnelde herbalancing van de eindgebruikerstarieven toe te staan.

Herbalancing is wenselijk omdat het een gelijk speelveld voor concurrentie creëert. Bovendien trekt herbalancing de situatie recht waarin 'veelbellers' via het verkeerstarief de 'weinigbellers' subsidiëren. Ook is herbalancing een logisch vervolg op de toepassing van het beginsel van kostenoriëntatie in een concurrerende omgeving. OPTA is er voorstander van dat KPN tenminste één pakket op basis van herbalancing aan eindgebruikers aanbiedt. Omdat er ook andere pakketten zijn kan de eindgebruiker een pakket kiezen dat het best aansluit bij zijn belgedrag. Bij tenminste één pakket, BelBasis, heeft de consument de mogelijkheid om voor zijn gesprekken door middel van carrierselectie te kiezen voor de voordeligste aanbieder.

OPTA stemt in mei 1998 in met het voorstel van KPN om te herbalanceren, mits dit omzetzonaal gebeurt. Pas later wordt de kostenoriëntatietoets van de eindgebruikerstarieven van KPN uitgevoerd.

Deze toets vindt zijn weerslag in het oordeel van OPTA over de kostenoriëntatie van de telefonietarieven van KPN van 2 september 1998.

OPTA oordeelt dat het behaalde rendement van KPN voor de nationale en lokale telefoniediensten te hoog is. De tarieven voor nationale telefonie moeten daarom in drie jaar tijd met circa 30% omlaag, terwijl het tarief voor lokaal bellen op 1 januari 1999 met 25% moet worden verlaagd. Op dit oordeel van OPTA volgt forse kritiek. OPTA zou te stevig in de tarieven van KPN ingrijpen. Dit vindt zelfs de Consumentenbond. De verlaging van de tarieven voor het nationale verkeer zou ten koste gaan van de concurrenten van KPN. Ook zou dit ertoe leiden dat KPN geen nieuwe investeringen kan doen.

In reactie op het oordeel komt KPN met nieuwe feiten. KPN is van plan om omvangrijke nieuwe investeringen te doen. Bovendien voert KPN een reorganisatie door. OPTA besluit om in haar

beoordeling van de tarieven met deze additionele kosten van KPN rekening te houden. KPN mag haar tarieven in twee stappen aanpassen, op 1 januari 1999 en op 1 juli 1999. Hiermee wordt de situatie voorkomen dat de tarieven aanvankelijk dalen maar daarna, als OPTA de tarieven in 1999 opnieuw beoordeelt, weer moeten stijgen omdat de onderliggende kosten – vanwege de aangekondigde investeringen – weer hoger zijn geworden. In 1999 zal OPTA de tarieven opnieuw beoordelen, op basis van een *price cap*-systeem. Op 23 november 1998 stemt OPTA in met de tariefvoorstellen van KPN. Na 1 januari 1999 dalen de tarieven voor interlokale gesprekken met 10%. Lokale gesprekken worden op zondag 33% goedkoper. Ook voert KPN voordeelnummers in.

2.1.1 KOSTENTOEREKENING VAN HET AANSLUITNET

De consument heeft nog bijna nergens in Nederland de mogelijkheid te kiezen voor alternatieven voor de vaste telefoonaansluiting van KPN. Wel is er al enige mate van concurrentie in telecommunicatiediensten die over het (aansluit)net van KPN worden aangeboden. Concurrerende bedrijven, met name carrieselectiebedrijven, zijn voor toegang tot hun klanten afhankelijk van het aansluitnet van KPN. Het is van groot belang dat de voorwaarden waaronder toegang tot de klanten wordt verkregen voor alle dienstenaanbieders gelijk zijn. Daarom besluit OPTA in 1998 dat de vergoeding voor het gebruik van de aansluitlijn zodanig moet zijn ingericht dat KPN en haar concurrenten op gelijke voet met elkaar kunnen concurreren. In de 'Richtsnoeren met betrekking tot de kostenvergoeding van het aansluitnet bij interconnectie en bijzondere toegangsdiensten' van 27 maart 1998 oordeelt OPTA dat KPN aan haar concurrenten geen vergoeding mag vragen voor de verkeersonafhankelijke kosten van het aansluitnet. KPN moet de verkeersonafhankelijke kosten uit het tarief dat KPN rekent voor het gebruik van het aansluitnet van KPN om verkeer op te halen bij KPN-abonnees (*originating access*) verwijderen.

2.1.2 KOSTENORIËNTATIE INTERCONNECTIETARIEVEN

Om van de monopolistische telecommunicatiemarkt tot een markt met werkzame concurrentie te komen, moeten er in de markt kostengeoriënteerde interconnectietarieven gehanteerd worden. Dit is een voorwaarde voor toetreding van concurrenten. OPTA heeft in 1998 voor de eerste keer vastgesteld wat de kostengeoriënteerde tarieven van KPN voor interconnectie zouden moeten zijn. Kostengeoriënteerde interconnectietarieven zijn tarieven gebaseerd op de onderliggende kosten met een redelijke winstoverslag.

EMBEDDED DIRECT COSTS (EDC)

Ten behoeve van de beoordeling van de interconnectietarieven van KPN op kostenoriëntatie maakt KPN een kostentoerekeningssysteem. Dit toerekeningssysteem is gebaseerd op een door OPTA vastgestelde methode, de zogenaamde 'Embedded Direct Costs'-methode. Het belangrijkste beginsel hierbij is dat alleen de aan dat product (of dienst) toe te rekenen kosten mogen worden meegenomen in de interconnectietarieven. KPN moet daarbij aantonen dat er een causale relatie bestaat tussen de doorberekende kosten en de geleverde interconnectie-

of bijzondere toegangsdiensten. Het college bepaalt in februari 1998 dat KPN tevens toekomstige ontwikkelingen in de kostentoerekening moet meenemen.

Om het kostentoerekeningssysteem van KPN goed te kunnen toetsen maakt OPTA daarnaast een zogenaamd *Bottom up*-model. Dit model gaat uit van een telecommunicatienet dat eruit ziet als het KPN-net, maar – tot op zekere hoogte – efficiënter, met gebruik van nieuwe technieken. Het model gaat bovendien uit van prijzen die zijn gebaseerd op de vervangingswaarde van de bedrijfsmiddelen.

In het besluit van 1 juli 1998 over het *Embedded Direct Costs*-model van KPN en de daarop gebaseerde tarieven voor interconnectie en bijzondere toegangsdiensten oordeelt OPTA dat deze tarieven niet kosten-georiënteerd zijn. Het door KPN gehanteerde rendement op geïnvesteerd vermogen is te hoog. Over de hoogte van het redelijk rendement raadpleegt OPTA de markt en de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa). Bovendien zijn de kosten van facturering ten behoeve van andere aanbieders te hoog. Deze moeten over meerdere jaren worden toegerekend aan het telefoonverkeer over die jaren. Verder vindt het college dat KPN *inefficiency* in het net, voor zover ontstaan na 1989, niet mag doorberekenen aan concurrenten. Ook daarom moeten de interconnectietarieven van KPN omlaag gebracht worden.

OPTA stelt in dit besluit de definitieve interconnectietarieven voor de periode van 1 juli 1997 tot 1 juli 1998 en de voorlopige tarieven voor de periode van 1 juli 1998 tot 1 juli 1999 vast.

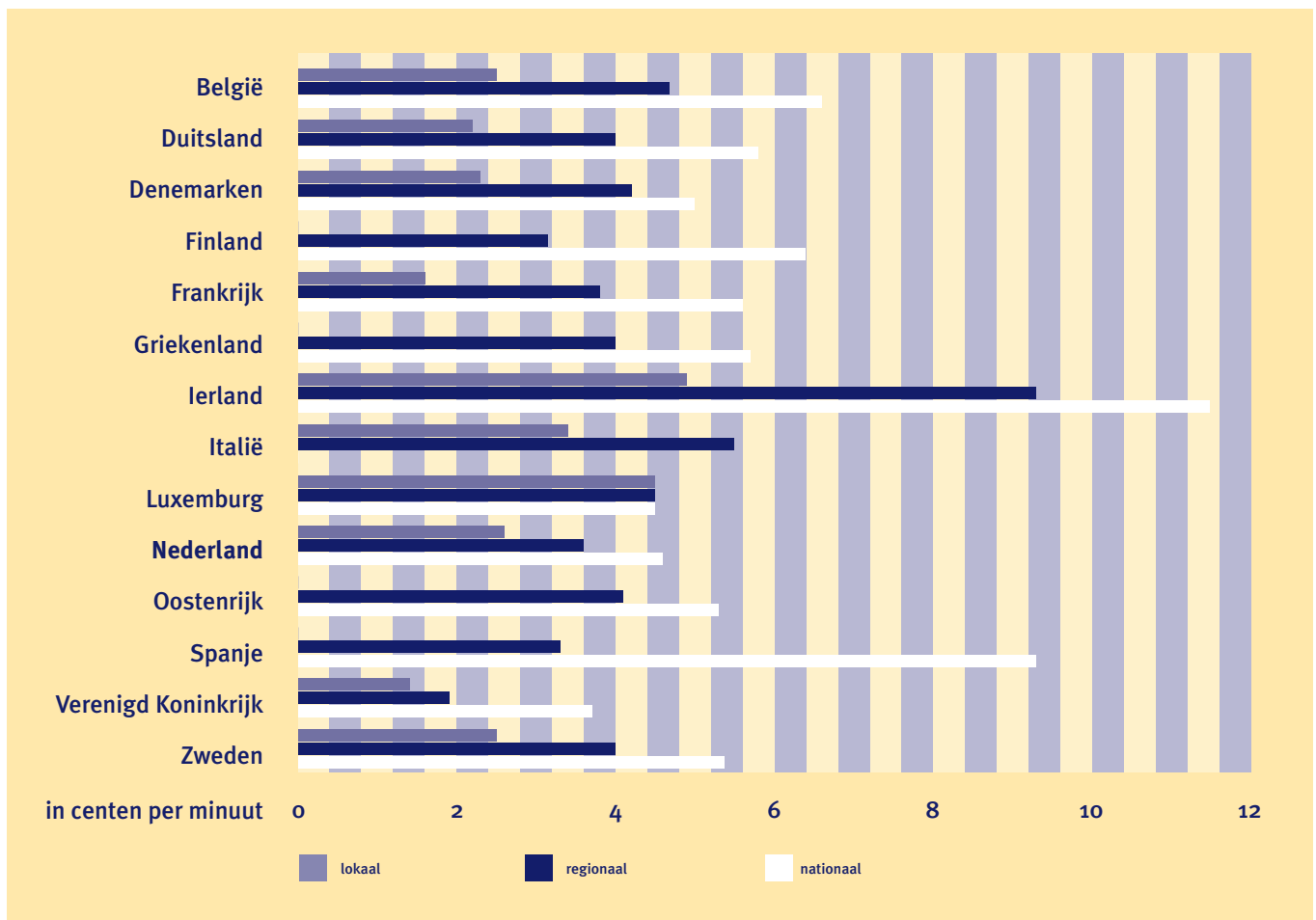

TABEL 9 DE DOOR OPTA VASTGESTELDE INTERCONNECTIETARIEVEN

Interconnectietarieven OPTA-besluit	Gemiddelde tarieven (in centen) 1 juli 1997 -1 mei 1998 (definitief)	Gemiddelde tarieven (in centen) 1 mei 1998 -1 juli 1998 (definitief)	Verandering t.o.v. voorgaande periode (in %)	Gemiddelde tarieven (in centen) 1 juli 1998 -1 juli 1999 (voorlopig)	Verandering t.o.v. voorgaande periode (in %)
lokaal (terminating)	1,8	1,8		1,7	-6%
regionaal (terminating)	2,7	2,7		2,4	-11%
nationaal (terminating)	3,3	3,3		2,9	-12%
lokaal (carrierselectie)	3,4	2,1	-40%	2,0	-5%
regionaal (carrierselectie)	4,3	3,0	-30%	2,7	-10%
nationaal (carrierselectie)	4,9	3,6	-27%	3,2	-11%

Onderstaande figuur geeft een vergelijking van de interconnectie-tarieven in Europa.

INTERNATIONALE VERGELIJKING VAN DE DAADWERKELIJK GEHANTEERDE INTERCONNECTIETARIEVEN IN 1998⁵

De Europese Commissie stelt in 1998 vast welke drie landen de laagste interconnectietarieven hebben. De bandbreedte hiervan is de zogenaamde *benchmark of best practice*. De door OPTA vastgestelde interconnectietarieven voor nationaal en lokaal verkeer vallen binnen deze *benchmark*. In 1998 weigert KPN de door OPTA vastgestelde interconnectietarieven in te voeren. OPTA kan deze tarieven op grond van de Wet op de Telecommunicatievoorzieningen ambtshalve niet afdwingen. Dit kan pas als concurrenten van KPN een geschil over de hoogte van de interconnectietarieven van KPN bij OPTA aanmelden. Het duurt lang voordat de eerste geschillen hierover bij OPTA worden aangemeld. Dat gebeurt pas eind 1998, begin 1999. In het eerste kwartaal van 1999 bedraagt het totaal aantal geschillen zes. De desbetreffende marktpartijen vinden de interconnectietarieven van KPN te hoog en willen dat OPTA aan KPN opdraagt (tenminste) de EDC-tarieven te hanteren, zoals vastgesteld op 1 juli 1998.

VOORUITBLIK

Voortaan vindt er ieder jaar een nieuwe ronde plaats om de definitieve kostengeoriënteerde tarieven over het afgelopen jaar en voorlopige interconnectietarieven voor het komende jaar vast te stellen.

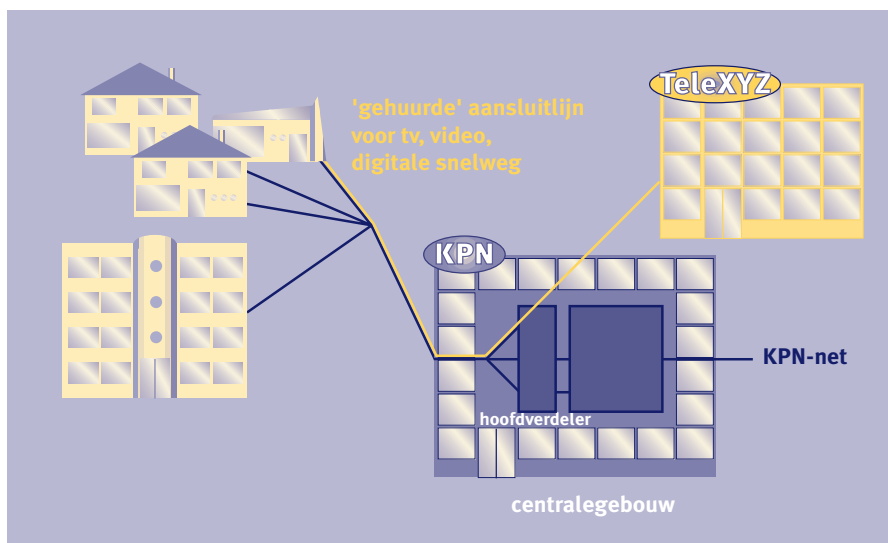
2.1.3 ONTBUNDELDE TOEGANG TOT DE AANSLUITLIJN

Op 17 december 1997 oordeelt het college dat KPN in principe haar concurrenten bijzondere toegang moet verlenen tot haar aansluitnet op het niveau van de hoofdverdeler in de nummercentrale, ook wel aangeduid met de term 'toegang tot de *Main Distribution Frame*' (*MDF-access*). Dit betekent dat bedrijven van KPN de kabel, die loopt van de wijkcentrale naar het telefoonstopcontact bij de abonnee thuis, van KPN kunnen 'huren'. Met ontbundelde toegang komt concurrentie op het 'aansluittraject' tot stand. Gebruikers van het vaste telefoonnet krijgen hiermee de mogelijkheid een abonnement af te sluiten bij een concurrent van KPN, ook als die concurrent geen eigen lokaal net heeft. Naar verwachting zullen telecombedrijven via deze vorm vooral geavanceerde telecommunicatiediensten aanbieden, zoals video-opverzoek en snelle Internetverbindingen. Ook kunnen mobiele operators een combinatie van vaste en mobiele telefonie aanbieden met één nummer.

In 1998 wordt de ontbundelde toegang door KPN nog niet aan concurrenten aangeboden. Wel melden verscheidene marktpartijen OPTA dat zij met KPN van mening verschillen over het daadwerkelijk verkrijgen van toegang tot de aansluitlijn. In 1998 raadpleegt OPTA de markt over de principes omtrent ontbundelde toegang tot het aansluitnet. In 1999 heeft OPTA een richtsnoer over ontbundelde toegang tot de aansluitlijn uitgebracht.

ONTBUNDELDE TOEGANG

2.1.4 GESCHILLEN

HET TELFORT VERSUS KPN-GESCHIL

Op 26 juni 1997 neemt de Minister van Verkeer en Waterstaat een besluit in het geschil tussen Telfort en KPN over de interconnectietarieven van KPN. De partijen hebben tegen dit besluit bezwaar aangetekend. In de beslissing op het bezwaar van de betrokken partijen bepaalt OPTA op 3 april 1998, op grond van de op 7 maart 1998 vastgestelde richtsnoeren, dat KPN de opslag voor vergoedingen van de verkeersonafhankelijke kosten voor het aansluitnet moet verwijderen

uit haar carrieselectietarieven en uit andere tarieven voor op *originating access* gebaseerde bijzondere toegangsdiensten. KPN mag slechts de kosten die specifiek voor de carrieselectiedienst zijn gemaakt aan concurrenten in rekening brengen.

HET ENERTEL VERSUS KPN-GESCHIL

Op 17 december 1997 neemt OPTA een besluit over het geschil tussen EnerTel en KPN. OPTA bepaalt dat KPN interconnectie moet aanbieden op het niveau van de nummercentrale en dat de tarieven hiervoor gebaseerd moeten zijn op de principes van het *Embedded Direct Costs*-model. OPTA verplicht KPN om vóór 1 februari 1998 een openbaar referentieaanbod te doen voor de ontbundelde toegang tot haar aansluitnet. KPN is op grond van de wet verplicht haar aanbod non-discriminatoir aan te bieden en een standaard aanbod te publiceren, waarin de tarieven en voorwaarden voor interconnectie worden vermeld. KPN heeft het referentieaanbod voor ontbundelde toegang tot de aansluitlijn op 6 februari 1998 in de Staatscourant gepubliceerd. KPN heeft dit onder bezwaar gedaan. Volgens KPN moet dit derhalve niet gezien worden als een instemming met de verplichting tot het aanbieden van ontbundelde toegang tot haar aansluitnet.

In 1998 tekenen beide partijen in het geschil bezwaar aan tegen het besluit van december 1997. In de beslissingen op deze bezwaren van 15 juli 1998 handhaaft OPTA haar eerdere besluit dat KPN ontbundelde toegang moet verlenen tot het aansluitnet. Bovendien heeft het college voor het eerst de nieuwe interconnectietarieven voor toegang tot lokale centrales van KPN, die op 1 juli 1998 waren vastgesteld, opgelegd. Na de beslissing hebben EnerTel en KPN aan OPTA laten weten dat ze onderhandelen over de interconnectietarieven. Tot aan het in werking treden van de Telecommunicatiewet had OPTA geen juridische bevoegdheid om de tarieven af te dwingen.

2.1.5 DE EINDGEBRUIKERSTARIEVEN

INLEIDING

Op basis van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen was de regulering van de eindgebruikerstarieven van KPN beperkt tot een systeem van tariefplafonds dat gerelateerd was aan de inflatie-index. Op grond van Europese regels en de medio 1997 aangepaste wetgeving is KPN verplicht om kostengeoriënteerde tarieven voor onder

andere spraaktelefonie aan te bieden. Dit betekent dat KPN tarieven moet hanteren die gebaseerd zijn op de onderliggende kosten en een redelijke winstopslag. In 1998 beoordeelt OPTA voor het eerst in hoeverre de eindgebruikerstarieven van KPN kostengeoriënteerd zijn. Zeker in markten waar nog geen concurrentie is moet OPTA deze tarieven opleggen om consumenten tegen monopoliewinsten te beschermen.

Het kenmerk van deze wijze van tariefregulering is dat alle kosten die verband houden met de dienst ook worden doorberekend. De tarieven weerspiegelen de onderliggende kosten. Zonder de prikkel van concurrentie is deze wijze van tarieftoezicht voor KPN echter geen stimulans om kostenbesparingen door te voeren. Dit is wel het geval als er een zekere druk op de tarieven zelf wordt uitgeoefend. In 1999 zal OPTA een *price cap*-systeem introduceren. Op die manier weet de eindgebruiker zich verzekerd van tarieven die, reëel gezien, van jaar tot jaar lager zijn.

HERBALANCERING

Als reactie op het besluit van OPTA dat KPN de kosten voor het aansluitnet niet meer in de interconnectietarieven mag doorberekenen, doet KPN een voorstel om de tarieven voor eindgebruikers te herbalanceren. OPTA stemt hier op 12 mei mee in. Zoals in de inleiding al is beschreven, loopt dit vooruit op de beoordeling van de eindgebruikerstarieven op kostenoriëntatie. OPTA stelt wel de eis dat de herbalancering omzetneutraal is. Op 1 juli 1998 verhoogt KPN het standaard abonnementstarief (BelBasis) met 27% (van f 27,20 naar f 34,60 per maand). KPN verlaagt het gesprekstarief voor nationaal verkeer van 20 cent naar 12,5 cent in de piekuren, van 10 cent naar 6,25 cent in de daluren. Dit is een verlaging van 38%. KPN verlaagt het tarief voor lokaal verkeer van 6,5 cent naar 6 cent in de piekuren, en van 3,25 cent naar 3 cent in de daluren. Dit is een verlaging van 8%. Het pakket voor afnemers die weinig bellen wordt niet geherbalanceerd. De tarieven voor dit BelBudget-pakket blijven onveranderd (abonnement f 19,95, nationaal piek 60 cent, nationaal dal 30 cent, lokaal piek 20 cent, lokaal dal 10 cent). Met dit pakket kunnen eindgebruikers niet van carrieselectie gebruik maken. Met de doorgevoerde herbalancering loopt Nederland voorop in Europa. Tabel 10 geeft een vergelijkend overzicht van herbalancering in Europese landen.

TABEL 10 HERBALANCERING IN EUROPA

Land	Herbalancering doorgevoerd?	Opmerkingen
België	nee	
Duitsland	nee	
Griekenland	nee	tot 2000 uitstel voor liberalisatie
Spanje	gedeeltelijk	doorgevoerd in juli 1998
Frankrijk	nee	uiterste datum voor herbalancering op grond van Franse wetgeving is 31 december 2000
Finland	nee	op grond van de wetgeving (lokale monopolies) is herbalancering niet noodzakelijk
Ierland	nee	
Italië	nee	in 1999 zal herbalancering in drie stadia worden doorgevoerd
Luxemburg	nee	de eerste stappen zijn in september 1998 gezet. Er is nog geen tijdplanning aan de Europese Commissie gezonden
Nederland	ja	1 juli 1998
Oostenrijk	nee	verwacht in 1999
Portugal	nee	tot eind 1999 uitstel voor liberalisatie
Zweden	ja	
Verenigd Koninkrijk	nee	

Bron: *Fourth report on the implementation of the Telecommunications Regulatory Package*. Mededeling van de Europese Commissie <http://www.ispo.cec.be/infosoc/telecompolicy/en/comm-en.htm>

KPN hanteert een tariefstructuur met hogere tarieven voor gesprekken in de piekperiode en lagere tarieven voor gesprekken in de relatief rustige uren. Mits de andere aanbieders door de gekozen piek- en dalstructuur niet benadeeld worden, vindt het college dat KPN een piek- en dalstructuur moet kunnen hanteren. Een structuur met piek- en dal-tarieven kan leiden tot een betere planning en benutting van de capaciteit van het net. KPN verlegt per 1 juli 1998 het begin van het dal-tarief op doordeweekse dagen van 18.00 naar 20.00 uur. Aangezien KPN kon aantonen dat de hoeveelheid telefoonverkeer in de uren tussen 18.00 en 20.00 uur is toegenomen en vrijwel gelijk is aan de hoeveelheid verkeer in de uren voor 18.00 uur, stemt OPTA met verlenging van de piekuren in.

BEPALING VAN EEN REDELIJK RENDEMENT

Kostenoriëntatie betekent dat tarieven een afspiegeling moeten zijn van de onderliggende kosten inclusief een redelijk rendement. Dit betekent dat OPTA moet beoordelen of het rendement (of preciezer: de winst gerelateerd aan het geïnvesteerd vermogen) dat KPN in markten met geen of weinig concurrentie behaalt, redelijk is. OPTA heeft over de concrete toepassing van het beginsel kostenoriëntatie de markt geraadpleegd. OPTA en de NMa hebben bovendien een gemeenschappelijke benadering uitgewerkt van de principes die bij de bepaling van een redelijk rendement toegepast worden.

KOSTENORIËNTATIE VAN EINDGEBRUIKERSTARIEVEN VAN KPN

Op 17 april 1998 keurt OPTA het door KPN opgestelde systeem voor toerekening van kosten en opbrengsten voor spraaktelefonie goed. Op basis van de uitkomsten van dit systeem bepaalt het college of het

rendement dat KPN hanteert redelijk is. Op 2 september 1998 publiceert OPTA het oordeel over de kostenoriëntatie van de tarieven van KPN voor spraaktelefonie. Ten aanzien van de deelmarkt voor nationale telefonie oordeelt het college – op basis van de cijfers aan het eind van 1997 – dat het behaalde rendement te hoog is. De tarieven moeten met circa 30% omlaag. Op de markt voor nationale telefonie is sprake van enige mate van concurrentie, met name carrieselectie (16xy). Tariefingrijpen, hoewel gematigd, is – nog steeds – nodig. Daarom oordeelt het college dat de benodigde tariefdaling van circa 30% over een periode van 3 jaar kan worden gespreid. In de deelmarkt voor lokale telefonie behaalt KPN naar het oordeel van het college een te hoog rendement. Op de lokale telefoniemarkt ontbreekt de concurrentie bijna geheel. Daarom is strikt tarieftoezicht noodzakelijk. Het tarief voor lokaal bellen zou met 25% omlaag moeten. De tarieven moeten op 1 januari 1999 ingaan.

TARIEFVOORSTELLEN VAN KPN

Het oordeel van 2 september 1998 over de mate van kostenoriëntatie van de tarieven van KPN heeft geen rechtsgevolg. KPN moet een voorstel doen tot aanpassing van de tarieven die naar het oordeel van het college onvoldoende kostengeoriënteerd zijn. Het oordeel van OPTA is grotendeels gebaseerd op de kosten en opbrengsten van KPN over 1997. In de tariefvoorstellen geeft KPN aan welke veranderingen zich in 1998 hebben voorgedaan of naar verwachting zullen voordoen. KPN kondigt aan dat zij omvangrijke investeringen in haar net zal doen en een grote reorganisatie zal doorvoeren. Dit leidt tot een stijging van de kosten van KPN in 1998. OPTA stelt vast dat de door KPN aangegeven investeringsplannen niet onaannemelijk zijn. OPTA had in het oordeel over de interconnectietarieven van 1 juli 1998 geconcludeerd dat in het net van KPN zekere efficiency-verbeteringen mogelijk zijn. Ook is bekend dat KPN bij de afwikkeling van telefoonverkeer van concurrenten te kampen heeft met capaciteitsproblemen.

HET INSTEMMINGSBESLUIT MET DE TARIEFVOORSTELLEN VAN KPN

Tarieftoezicht op basis van kostenoriëntatie (kosten en een winst-opslag) heeft tot gevolg dat de tarieven fluctueren als de onderliggende kosten stijgen of dalen. Als OPTA de aangekondigde stijging van de kosten van KPN in 1998 meeneemt, leidt dit tot hogere – kostengeoriënteerde – tarieven. OPTA besluit om bij de vaststelling van kostengeoriënteerde tarieven voor telefonie van KPN rekening te houden met de door KPN aangekondigde nieuwe kosten voor 1998. OPTA organiseert een bijeenkomst waarin belanghebbenden hun zienswijze kenbaar kunnen maken. De telecommunicatiesector en de gebruikersorganisaties scharen zich breed achter dit uitgangspunt van OPTA. OPTA besluit om KPN de mogelijkheid te geven de telefoontarieven in twee stappen aan te passen: op 1 januari 1999 en op 1 juli 1999. Naar aanleiding van de concrete tariefvoorstellen van KPN keurt OPTA op 23 november 1998 de voorgestelde tarieven goed. Dit betekent dat na 1 januari 1999 de tarieven voor interlokale gesprekken met circa 10% dalen. Lokale gesprekken worden op zondag 33% goedkoper. De prijs voor een ISDN-abonnement van KPN blijft gelijk. KPN moet een eind maken aan promotie-aanbiedingen waarbij de overstap op ISDN gratis is.

KORTINGSREGELINGEN VAN KPN

In juli 1997 heeft OPTA, vooruitlopend op de algemene beoordeling van de kostenoriëntatie van telefonietarieven van KPN en mede naar aanleiding van klachten van marktpartijen, een onderzoek gestart naar kortingsregelingen van KPN. Op 6 april 1998 geeft OPTA aan KPN een aanwijzing. KPN mag drie van de vier kortingsregelingen voor zakelijke klanten niet langer aan nieuwe klanten aanbieden. KPN mag aan nieuwe klanten, uitsluitend op basis van het uitgaande telefoonverkeer per aansluitlijn, een korting van maximaal 23% geven. Voor bestaande klanten is een overgangsregeling getroffen.

In het oordeel van 2 september 1998 over KPN's eindgebruikstarieven formuleert OPTA een beoordelingskader op grond waarvan kortingen getoetst worden. Kortingen zijn niet toegestaan indien te verwachten is dat ze zullen leiden tot beperking van de mededinging. Kortingen op basis van daadwerkelijke kostenvoordelen zijn in beginsel toegestaan. Kortingen die niet gebaseerd zijn op kostenvoordelen, zijn in beperkte mate toegestaan, afhankelijk van de mate van concurrentie in de deelmarkt.

In het besluit van 23 november 1998 stemt OPTA in met door KPN voorgestelde kortingsregelingen voor zakelijke klanten. Deze voorstellen van KPN zijn in overeenstemming met het op 2 september neergelegde beoordelingskader. Het betreft een wijziging van een bestaande kortingsregeling en een nieuwe kortingsregeling. Met ingang van 1 januari 1999 geeft KPN aparte kortingen op nationale gesprekken, internationale gesprekken en gesprekken van een vast naar een mobiel toestel. Voor nationaal bellen geldt een korting van maximaal 6%, voor internationaal bellen maximaal 12% en voor telefoonverkeer van vast naar mobiel een vaste korting van 2%. De andere kortingsregeling betreft een vaste korting van 3% over het totale uitgaande telefoonverkeer van de verschillende locaties van één gebruiker of van een groep van gebruikers.

Daarnaast stemt OPTA in met nieuwe tariefpakketten van KPN gericht op consumenten. Abonnees kunnen in 1999 een aantal telefoonnummers kiezen die ze met korting kunnen bellen.

KENBAARHEID VAN EINDGEBRUIKERTARIEVEN

Een grotere transparantie van eindgebruikstarieven zorgt voor een bevordering van de marktwerking doordat de consumenten op basis van meer uitgebreide informatie een keuze kunnen maken tussen de verschillende aanbieders. Aangezien de duidelijkheid van de tarieven van de verschillende aanbieders tekort schiet, heeft OPTA met marktpartijen overlegd om hen er toe te bewegen gezamenlijk en vrijwillig meer inzicht in de tariefstructuren te geven. Er was echter vanuit de telecommunicatieaanbieders geen steun voor het inrichten van een gezamenlijk informatiepunt. OPTA beraadt zich nu op verdere actie.

VOORUITBLIK

In de periode tot 1 juli 1999 zal OPTA, naast het verifiëren van alle kosten, nagaan of KPN de aangekondigde investeringen ook daadwerkelijk doet. OPTA zal in het eerste halfjaar van 1999 onderzoek doen naar ontwikkelingen van concurrentie op het gebied van de lokale telefonie. OPTA is er in haar oordeel van 2 september van uitgegaan dat die concurrentie niet op korte termijn te verwachten valt en dat daarom streng tariefingrijpen nodig is. In 1999 zal OPTA een *price cap*-systeem introduceren.

2.1.6 REGISTRATIES EN NUMMERS

REGISTRATIES EN MACHTIGINGEN

Krachtens de Wet op de Telecommunicatievoorzieningen zijn (tot 15 december 1998) machtigingen vereist voor aanbieders van bedrijfsnetten. OPTA verleent deze machtigingen. Op grond van de Telecommunicatiewet moeten alle partijen die een openbaar telecommunicatienetwerk, een huurlijn of omroepnetwerk aanbieden of aanleggen, zich bij OPTA registreren. Deze plicht geldt ook voor aanbieders van openbare telecommunicatiediensten en aanbieders van systemen voor voorwaardelijke toegang. OPTA houdt hiervan een openbaar register van geregistreerden bij dat ook beschikbaar is via de Internetpagina van OPTA (www.opta.nl). In 1998 zijn 60 aanvragen voor registraties binnengekomen. In de bijlage 'Kengetallen' staat een nadere specificatie.

NUMMERS

OPTA beheert de voorraad nummers die gebruikt worden in openbare telecommunicatienetwerken. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat ordent deze nummers in nummerplannen. De meeste nummers kent OPTA toe aan (of reserveert OPTA voor) aanbieders van telecommunicatienetwerken of -diensten. OPTA kent in 1998 10.341.521 nummers toe.

OPTA geeft in 1998 7592 0800/090x informatienummers direct uit aan individuele eindgebruikers. OPTA kan nummers toekennen aan of reserveren voor een aanvrager nadat zij een toets heeft gedaan of de nummers gebruikt kunnen en zullen worden. Deze doelmatigheidstoets is noodzakelijk omdat nummers beperkt en relatief schaars zijn. OPTA

ziet erop toe dat de juiste nummers voor de overeenkomstige dienstverlening worden gebruikt.

ONEIGENLIJK GEBRUIK VAN NUMMERS

In 1998 heeft OPTA in verscheidene gevallen oneigenlijk gebruik van 0800/0900-nummers vastgesteld. OPTA heeft deze nummers ingetrokken. In dergelijke gevallen werkt OPTA samen met de Stichting Informatie Code (STIC). De STIC kan naar aanleiding van klachten OPTA verzoeken een nummer in te trekken. Bij persoonlijke nummers (087-) heeft OPTA, naar aanleiding van klachten, in enkele gevallen vastgesteld dat deze nummers oneigenlijk gebruikt worden. Door actieve bemiddeling is hieraan een einde gemaakt.

In 1998 heeft KPN aan OPTA gevraagd aandacht te besteden aan het oneigenlijk gebruik van geografische nummers. Hierbij gebruiken operators nummers uit de verschillende netnummers om één aansluiting tegen lokaal tarief te kunnen bereiken vanuit het gehele land. OPTA heeft een rondetafelgesprek georganiseerd. Vervolgens heeft OPTA het voorstel aan het Ministerie van Verkeer en Waterstaat voorgelegd om in het nummerplan nummers te bestemmen die landelijk gebruikt kunnen worden tegen lokaal tarief voor de beller. Het bestemmen van deze specifieke nummer-reeks stelt KPN ook beter in staat om voor een efficiënte routing in haar netwerk te zorgen, waardoor onder meer de schaarste aan interconnectieverbindingen kan worden verminderd.

NUMMERPORTABILITEIT (NUMMERBEHOUD)

De Telecommunicatiewet en het Besluit nummerportabiliteit van 10 november 1998 vereisen dat de mogelijkheid moet worden geboden dat eindgebruikers die naar een andere aanbieder overstappen hun nummer kunnen behouden. Nummerportabiliteit bevordert de concurrentie omdat het voor gebruikers een barrière wegneemt om op een andere aanbieder over te stappen. Het gaat om geografische nummers, informatienummers (0800 en 09xy nummers) en (digitale) mobiele nummers. De aanbieders moeten OPTA op de hoogte stellen van de nummers die zijn geporteerd. OPTA houdt dit in het nummerregister bij. Dit register geeft een overzicht welke nummers aan wie zijn toegekend.

Informatienummers (met uitzondering van nummers voor mass- en mediacalling-diensten) konden al per 1 januari 1998 worden meegenomen. In december 1998 hebben verscheidene operators laten weten dat zij de datum van 1 januari 1999 niet zouden halen voor het aanbieden van nummerportabiliteit. Inmiddels heeft OPTA aangekondigd dat wanneer aanbieders op 1 april 1999 nummerportabiliteit niet bieden, een last onder dwangsom wordt opgelegd, en eventueel een boete.

NUMMERIDENTIFICATIE

De privacy van bellers en gebelden wordt gewaarborgd in de Telecommunicatiewet. In de tweede helft van 1998 ontvangt OPTA verscheidene klachten over de dienst nummeridentificatie. Doordat het nummer van degene die belt automatisch wordt meegezonden hebben de klachten vooral betrekking op privacy.

2.1.7 OVERIG

DENDA

OPTA en de NMa stellen naar aanleiding van een klacht van de onderneming Denda een onderzoek in naar de prijs van de gegevens van de telefoonabonnees van KPN en de voorwaarden waartegen KPN deze

gegevens aan derden verstrekt. Denda wil CD-ROM's met gegevens van telefoonabonnees van KPN op de markt brengen. OPTA en de NMa geven op 14 december 1998 een voorlopig oordeel in deze 'Denda zaak'. KPN vraagt 85 cent per abonneegegeven. OPTA en de NMa vinden dat KPN minder dan 1 cent per abonneegegeven in rekening mag brengen en dat Denda zelf verantwoordelijk is voor de privacy-aspecten die daarmee verband houden. Deze tarieven van KPN moeten kosten-georiënteerd zijn en de voorwaarden waartegen KPN levert, moeten non-discriminatoir zijn, aldus OPTA en de NMa. Het openbare gedeelte van het oordeel lag tot 2 februari 1999 ter inzage bij de NMa. In 1999 zal een definitief besluit worden genomen.

KLACHTEN VAN CONSUMENTEN

OPTA ontvangt in 1998 een wassende stroom van klachten van consumenten. De klachten gaan met name over de telefoontarieven van KPN en de voorwaarden waartegen telefonie wordt aangeboden. Daarnaast zijn er veel klachten over informatienummers en klachten die betrekking hebben op privacy. In de bijlage staan enkele kengetallen over klachten.

AANMERKELIJKE MARKTMACHT

Op grond van de Telecommunicatiewet, die op 15 december 1998 van kracht is geworden, hebben partijen met aanmerkelijke macht op één van de hiervoor genoemde markten aanvullende verplichtingen, zoals kostenoriëntatie van tarieven, transparantie en non-discriminatie van tarieven. Het college wijst partijen met aanmerkelijke marktmacht aan. Tot 15 december 2000 is KPN krachtens de Telecommunicatiewet aangewezen als partij met aanmerkelijke macht op de markt voor vaste telefonie en voor huurlijnen. Op grond van artikel 6.4 van de Telecommunicatiewet heeft OPTA de plicht om marktpartijen aan te wijzen die meer dan 25% marktaandeel hebben op in die wet gedefinieerde markten. Die wet onderscheidt vier markten, te weten: de markt voor vaste telefonie, de markt voor mobiele telefonie, de markt voor huurlijnen en de markt voor vaste en mobiele telefonie tezamen. OPTA publiceert op 18 december 1998 het eerste consultatiedocument over aanmerkelijke marktmacht. In 1999 zal de markt over concept-richtsnoeren worden geraadpleegd, alvorens te besluiten over daadwerkelijke aanwijzing.

2.1.8 HUURLIJNEN

INLEIDING

KPN heeft momenteel als enige partij de plicht tot het openbaar aanbieden van verschillende typen huurlijnen: vaste verbindingen tussen twee locaties voor het transport van veel capaciteit vragende telecommunicatieactiviteiten, zoals bijvoorbeeld Internetverkeer. Met oog voor de ontwikkelingen in de markt, richt het toezicht van OPTA zich in deze sector op de toestand-

koming van kostengeoriënteerde tarieven, en op het in Nederland beschikbaar zijn van in Europees verband geharmoniseerde typen huurlijnen.

TOEZICHT

De wet schrijft voor dat de tarieven van huurlijnen moeten worden vastgesteld op basis van een door OPTA goedgekeurd kostentoerekeningssysteem. De toepassing van dit in 1997 door OPTA goedgekeurde systeem leidt in het voorjaar van 1998 tot een nieuw tarievenvoorstel van KPN. Dit voorstel wordt door de aangewezen accountant geverifieerd.

In 1998 laat KPN aan OPTA weten te overwegen om het aanbod van analoge huurlijnen te staken. KPN ziet voldoende digitale alternatieven. Na een inventarisatie bij OPTA's zusterorganisaties in Europa en in het ONP-comité (een adviesorgaan van de Europese Commissie), antwoordt OPTA aan KPN dat het analoge aanbod voorlopig onderdeel van de opgedragen dienst dient te blijven. OPTA onderzoekt of afschaffing op termijn mogelijk is.

TARIEVEN

Op grond van de wet is KPN verplicht kostengeoriënteerde tarieven vast te stellen. Het in 1997 vastgestelde kostentoerekeningssysteem gebruikt KPN in 1998 voor het aan OPTA voorleggen van een tarievenvoorstel voor nationale en internationale huurlijnen. OPTA keurt het tarievenvoorstel na enige door KPN doorgevoerde wijzigingen goed. Deze nieuwe tariefstructuur gaat per 1 oktober 1998 in. De hoogte van de tarieven voor analoge huurlijnen blijft onveranderd. De tarieven voor de digitale nationale huurlijnen 'Digistream' (beschikbaarheid 99,9%) en 'Premium Access' (beschikbaarheid 99,98%), gaan tot 20% omlaag. De tarieven voor bestemmingen binnen Europa gaan tot 27% omlaag. Tarieven voor kerktelefonie zijn met 3% verhoogd. Met deze vaststelling van huurlijntarieven worden KPN's huurlijnproducten voldoende kostengeoriënteerd aangeboden. In de algemene evaluatie van de door KPN gevoerde kortingsregelingen vormt OPTA zich ook een voorlopig oordeel over de voor huurlijnen gehanteerde kortingsregelingen. Op verzoek van OPTA geeft KPN een onderbouwing van de kostengeoriënteerdheid van deze regelingen. OPTA bereidt momenteel een oordeel over deze kortingsregelingen voor.

KERKTELEFONIE

Kerktelefonie stelt gebruikers in staat vanuit huis de kerkdiensten van zijn kerk via een huurlijn te volgen. Bij de vaststelling van de tarieven voor huurlijnen oordeelt OPTA dat de tarieven voor kerktelefonie in verhouding tot de kosten te laag zijn, en dat het KPN vrij staat om hogere tarieven vast te stellen. KPN ziet hier om maatschappelijke redenen van af. Een aanbieder van deze dienst tekent tegen de beslissing van OPTA bezwaar aan. Het bedrijf is van opvatting dat KPN's dienst beneden kostprijsniveau in de markt wordt gezet, waardoor de concurrentie wordt beperkt. Tijdens de bezwaarprocedure hebben zich verscheidene belanghebbenden gemeld. OPTA zal in het tweede kwartaal van 1999 een beslissing nemen.

VOORUITBLIK

Per 15 december 1998 treedt de nieuwe Telecommunicatiewet in werking. KPN wordt in de wet voor een termijn van twee jaar aangewezen als partij met aanmerkelijke marktmacht, onder andere op de nationale markt voor huurlijnen. KPN heeft een leverplicht voor bepaalde, in de Europese richtlijn 92/44 vermelde, huurlijntypen. Daarnaast heeft KPN

de plicht tot interconnectie. Ook betekent de aanwijzing dat voor dit huurlijnenaanbod nog steeds de eis geldt van kostenoriëntatie op grond van een door OPTA goedgekeurd kostentoerekeningssysteem. In 1999

zal OPTA zich een oordeel vormen over de kortingsregelingen die KPN voor haar huurlijnenaanbod hanteert. OPTA zal de toepassing van het kostentoerekeningssysteem periodiek beoordelen. Tenslotte zal OPTA voor de huurlijnenmarkt het begrip aanmerkelijke marktmacht en het begrip interconnectie nader invullen.

2.2 MOBIELE TELECOMMUNICATIE

INLEIDING

1998 is een jaar waarin mobiele telefonie een spectaculaire groei doormaakt. In 1998 heeft het Ministerie van Verkeer en Waterstaat door middel van een veiling vergunningen verleend voor DCS-1800 netwerken voor digitale mobiele telefonie. Landelijke vergunningen worden toegewezen aan Telfort (BT en NS) en Dutchtone (een dochterbedrijf van France Telecom). Ben (een joint venture tussen Tele Danmark en Belgacom) heeft in de veiling een aantal regionale frequentiepakketten verkregen, en stelt daarmee zelf een landelijk dekkend netwerk samen. De schaarse middelen voor het opzetten van mobiele netwerken leiden tot druk op de toegang tot faciliteiten, antenne-opstelpunten en mobiele telefoonnummers. De toetreding van nieuwe spelers op de mobiele communicatiemarkt zorgt voor toenemende concurrentie en spoort operators aan de eindgebruikerstarieven te verlagen.

SITE SHARING

Plekken voor het opstellen van antennemasten (torens, masten, gebouwen) zijn niet makkelijk te bemachtigen. Door het toenemend aantal aanbieders van mobiele telefonie is er in 1998 schaarste ontstaan in het aantal beschikbare antenne-opstelpunten. Het is ongewenst en inefficiënt als iedere aanbieder eigen masten opstelt. De Telecommunicatiewet bepaalt dat aanbieders toegang moeten verlenen tot elkaars antenne-opstelpunten. OPTA belooft in 1998 marktpartijen eventuele geschillen tussen aanbieders over het delen van antenne-opstelpunten onder bepaalde voorwaarden snel af te handelen. Eind 1998 is een geschil over *site sharing* aan OPTA ter behandeling voorgelegd.

NUMMERS

OPTA wijst aan de nieuwe toetreders op de markt voor mobiele telefonie nummerblokken toe. Medio 1998 zijn er meer dan zes miljoen telefoonnummers toegekend voor mobiele telefonie, terwijl er slechts 1,5 miljoen

abonnees voor deze dienst zijn. Mobiele telefonie-aanbieders houden nummers op voorraad. Ook hebben de door klanten gebruikte en teruggegeven nummers een afkoelingsperiode nodig. OPTA bewaakt deze ontwikkelingen kritisch, onder meer door bij nieuwe aanvragen het gebruik van reeds toegekende nummers te inventariseren en te beoordelen. OPTA informeert in december 1998 het Ministerie van Verkeer en Waterstaat over de schaarste aan nummers voor mobiele telefonie en beveelt het Ministerie aan om de reeks nummers die begint met 061 voor mobiele telefonie te bestemmen. Mede naar aanleiding van enkele netwerkstoringen in 1997 voert OPTA in 1998 overleg met mobiele aanbieders over de werking van het alarmnummer 112. Organisatorische maatregelen moeten herhaling van deze storingen in de toekomst voorkomen.

De eis om nummerportabiliteit mogelijk te maken geldt ook voor digitale mobiele netwerken. De regelgever heeft er niet voor gekozen om ook abonnees van analoge mobiele netwerken recht te geven op nummerportabiliteit. Deze gebruikers zullen hun relaties bij overstap naar een nieuw mobiel netwerk van hun nieuwe telefoonnummer op de hoogte moeten stellen.

SIM-Lock

De koppeling tussen chipkaart en mobiel toestel, die ervoor kan zorgen dat het toestel uitsluitend gebruikt kan worden in combinatie met het netwerk van diezelfde aanbieder, heet 'Sim-lock'. Sim-lock is bedoeld als beveiliging van het toestel en wordt door aanbieders ingesteld omdat deze een mobiel toestel (in combinatie met diensten) met subsidie aanbieden. Sim-lock kan echter leiden tot een drempel voor consumenten om naar een andere aanbieder over te stappen. Immers, het toestel kan alleen worden gebruikt voor het netwerk van één aanbieder. Op verzoek van de Europese Commissie stelt OPTA eind 1998 een onderzoek in naar de toepassing van Sim-lock. Sim-lock mag volgens de Europese Commissie bijvoorbeeld worden toegepast in die gevallen waar de geldigheidsduur van de Sim-lock beperkt is, de voorwaarden duidelijk zijn, en de opheffing ervan eenvoudig mogelijk is. OPTA concludeert begin 1999 dat de aanbieders tekortschieten in de voorlichting over Sim-lock aan de gebruikers.

TARIEVEN

Door de toenemende concurrentie ontwikkelen de verschillende aanbieders een veelheid aan tariefpakketten, al dan niet gecombineerd met het aanbod van een gratis mobiele telefoon. Enerzijds zijn er abonnementen met verschillende combinaties van vaste maandelijks bedragen en verkeerstarieven. Anderzijds maakt het systeem van de *pre-paid card* zonder abonnement (een vooruitbetaalde telefoonkaart) een grote groei door. Het voordeel van pre-paid kaarten is dat de vaste kosten variabel zijn gemaakt. Circa 30% van het totale aantal actieve SIM-kaarten is op dit moment van het type pre-paid.

OPTA doet in 1998 op verzoek van de Europese Commissie een onderzoek naar de tarieven voor het bellen van het vaste netwerk van KPN naar een mobiel toestel. In het oordeel 'Kostenoriëntatie Sprak' van 23 november 1998 stelt OPTA dat het tarief van KPN voor dergelijke gesprekken te hoog is. Het deel van het tarief voor deze gesprekken dat ten goede van de opbrengst van KPN (vast) komt, is te hoog. Daarom moet het tarief dat KPN rekent voor bellen van het vaste netwerk naar een mobiel toestel met 5% omlaag. Het grootste deel van de kosten die KPN moet maken voor het verzorgen van gesprekken van vast naar mobiel bestaat momenteel uit de interconnectievergoedingen die KPN aan mobiele operators betaalt voor het afwikkelen van verkeer. Deze vergoedingen zijn hoog en vormen wellicht niet een afspiegeling van de werkelijk onderliggende kosten die mobiele operators maken. De indruk wordt gewekt dat hier sprake is van een melkkoe. OPTA onderzoekt in 1999 of deze hoge tarieven het gevolg zijn van ontoelaatbare *revenue sharing*-afspraken.

AANMERKELIJKE MARKTMACHT

Op grond van de nieuwe wet kan OPTA partijen aanmerken als partij met aanmerkelijke macht op de markt voor mobiele telefonie, en op de markt voor vaste en mobiele telefonie tezamen. Dit instrument is bedoeld om de totstandkoming van daadwerkelijke concurrentie te bevorderen, en legt ten opzichte van andere marktpartijen aanvullende verplichtingen op aan de partij die als zodanig is aangewezen. Voor de partij met aanmerkelijke macht op de markt voor mobiele telefonie zijn er aanvullende verplichtingen: de verplichting tot interconnectie op non-discriminatoire, transparante voorwaarden en de verplichting tot het op redelijk verzoek leveren van bijzondere toegang. Voor partijen met aanmerkelijke macht op de markt voor vaste en mobiele telefonie tezamen rust ook nog de verplichting tot kostengeoriënteerde interconnectietarieven volgens een door OPTA goed te keuren kosten-toerekeningssysteem.

2.3 OMROEPNETWERKEN

INLEIDING

Wat gedurende het grootste deel van het jaar nog werd aangeduid met draadomroepinrichting, is met de invoering van de nieuwe Telecommunicatiewet omgedoopt tot omroepnetwerk.

MACHTIGINGEN

De uitgifte van machtigingen en het houden van toezicht op de draadomroepinrichtingen behoort in 1998 nog tot de taken van OPTA. Traditioneel werd er door de overheid per geografisch gebied slechts één machtiging verleend voor de aanleg en de exploitatie van kabeltelevisienetwerken.

In afwijking van het tot dan toe gevoerde beleid, kondigt OPTA in januari 1998 aan de afgifte van deze machtigingen niet langer te zullen beperken tot één machtiging per geografisch gebied. Van de mogelijkheid tot verkrijgen van dergelijke machtigingen maken partijen in beperkte mate gebruik.

NIEUWE TAKEN

In de nieuwe Telecommunicatiewet krijgt OPTA aan het eind van 1998 taken met betrekking tot het toezicht op omroepnetwerken, met name ten aanzien van het beslechten van geschillen tussen kabelexploitanten en programma-aanbieders. In 1999 zal OPTA een consultatiedocument met een beoordelingskader over dit onderwerp uitbrengen. Tevens heeft OPTA een toezichtsrol ten aanzien van voorwaardelijke toegangssystemen (decoderkastjes).

De Europese Commissie presenteert in 1998 een ontwerp-richtlijn. De Europese Commissie stelt hierin dat aanbieders van telecommunicatienetwerken met aanmerkelijke marktmacht geen meerderheidsbelang in kabelnetwerken mogen hebben.

2.4 POST

INLEIDING

Op grond van artikel 2 van de Postwet heeft TNT Post Groep NV (TPG) de opdracht om in heel Nederland postzendingen (zoals brieven, drukwerk en pakjes) t/m 10 kilogram te vervoeren. Deze opdracht geldt ook voor postzendingen van en naar het buitenland. Tegenover deze opdracht heeft TPG het exclusieve recht om brieven t/m 500 gram (concessie) te vervoeren. PTT Post BV voert de opdracht (en dus ook de concessie) uit namens TPG. Bij de uitvoering van de opdracht moet PTT Post zich houden aan de verplichtingen die zijn opgenomen in het Besluit algemene richtlijnen post (Barp). Deze verplichtingen hebben onder andere betrekking op tarieven, kwaliteit van de dienstverlening en het aantal postkantoren.

TARIEVEN

OPTA toetst de tarieven van PTT Post aan de bepalingen in het Barp. De hoofdregel is dat PTT Post voor dezelfde diensten in het hele land uniforme tarieven en voorwaarden moet hanteren. PTT Post is verplicht de tarieven vast te stellen op basis van objectieve criteria, zoals het aantal stuks, het gewicht, soort en de snelheid van bezorging. Wijzigingen van tarieven moeten passen binnen het zogenoemde tariefbeheersingssysteem. In dit systeem wordt de ontwikkeling van een pakket van diensten begrensd door een plafond (namelijk de loonsomindex van de marktsector, zoals gepubliceerd door het Centraal Planbureau).

In 1998 dient PTT Post een voorstel tot wijziging van de tarieven (per 1 januari 1999) bij OPTA in. Deze wijziging heeft vooral te maken met de veranderingen in de productiestructuur (ingebruikneming van nieuwe sorteercentra) van PTT Post, ook wel Briefpost 2000 genoemd. De belangrijkste wijzigingen zijn het afschaffen van het verschil

tussen gesorteerd en ongesorteerd aanleveren en de verandering van de kortingstructuur. De contractkortingen worden afgeschaft en vervangen door omzetterelateerde tarieven. Verder worden er kortingen geïntroduceerd die de klant moet stimuleren om de post op zodanige wijze

aan te leveren dat de verwerking bij PTT Post efficiënter kan verlopen. Het gaat hier, bijvoorbeeld, om het gebruik van de KIX (klant-index). De KIX is een barcode met de postcode en het huisnummer. De wijzigingen passen binnen de grenzen van het tariefbeheersingssysteem.

Sinds 1 oktober 1998 vraagt PTT Post een vergoeding voor het hebben van een postbus. Deze vergoeding bedraagt f 250,-. Voorheen was het gebruik altijd gratis. OPTA heeft over dit tarief veel klachten ontvangen. OPTA is echter op grond van de regelgeving niet bevoegd om het invoeren van een tarief voor het houden van een postbus te onderzoeken. De dienst postbus valt namelijk buiten het dienstenpakket waarvan de tariefwijzigingen worden gereguleerd door het tariefbeheersingssysteem. Klagers over de invoering van het tarief zijn doorverwezen naar de NMa, die deze bevoegdheid wel heeft.

OTTO-CONSTRUCTIE

Op 17 juli 1998 oordeelt het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) dat het besluit van de Minister van Verkeer en Waterstaat van 14 juli 1997 tot aanwijzing van PTT Post in de zin van artikel 15 van de Postwet, in stand kan blijven. De originele aanwijzing, die dateert van 20 juli 1995, gebiedt dat PTT Post het gebruik van de zogenoemde 'OTTO-constructie' dient te staken. Deze constructie brengt volgens de Minister een ontoelaatbare verstoring van de concurrentieverhoudingen op de postmarkt teweeg. Zo hoeft het postorderbedrijf geen BTW af te dragen. Bovendien vervoert PTT Post de pakketpost weliswaar in het kader van de haar bij wet opgelegde diensten, maar voor een lager tarief, omdat het postorderbedrijf korting krijgt, gebaseerd op het totale vervoer voor alle klanten van het bedrijf tezamen.

ONDERZOEK POSTBEZORGING DOOR DERDEN

Zoals in de inleiding is aangegeven heeft PTT Post de concessie op het vervoer van brieven t/m 500 gram. Onder bepaalde voorwaarden mogen anderen ook brieven onder deze grens, tegen vergoeding, vervoeren. Deze voorwaarden zijn dat de post afkomstig moet zijn van één adres, in opdracht wordt vervoerd van één natuurlijke persoon of rechtspersoon en niet bedrijfsmatig mag worden gehandeld. Het begrip bedrijfsmatig is niet door de wetgever gedefinieerd. OPTA moet dus zelf invulling aan dit begrip geven. Hiertoe stelt OPTA in 1998 een aantal criteria op, waaronder de manier waarop het vervoer van postzendingen is georganiseerd en om welke hoeveelheden brieven het gaat.

OPTA start in het voorjaar van 1998 een onderzoek naar een mogelijke inbreuk op de concessie. De reden van het onderzoek is dat een aantal

gemeenten hun brieven laten bezorgen door instellingen voor sociale werkvoorziening. Bovendien maken ook andere gemeenten het voor-nemen om hetzelfde te gaan doen kenbaar. OPTA stelt aan drie gemeenten en sociale werkvoorzieningen vragen om inzicht te krijgen in de wijze waarop de postbezorging is georganiseerd, de mate waarin kostenbesparingen worden behaald en om welke hoeveelheden te vervoeren postzendingen het gaat. OPTA concludeert begin 1999 dat de bezorging van gemeentelijke post door instellingen voor sociale werkvoorziening op grond van de Postwet niet is toegestaan.

KRUISSUBSIDIE

In het Barp is een verbod op kruissubsidie tussen de opgedragen diensten en de overige diensten opgenomen. Een, door TPG opgesteld, kostentoerekeningssysteem moet kruissubsidie voorkomen. Dit systeem is in 1996 goedgekeurd door de minister van Verkeer en Waterstaat. De resultaten van dit systeem worden jaarlijks gerapporteerd in de concessierapportage van TPG. De in de boekjaren 1995 en 1996 ontstane verliezen van de overige (niet opgedragen) diensten zijn aan-leiding geweest om een onderzoek naar mogelijke kruissubsidie binnen TPG (en KPN) te beginnen. Het in 1997 gestarte onderzoek, dat OPTA in samenwerking met de NMa uitvoert, is nog niet afgerond. Bij dit onderzoek wordt met name gekeken naar een aantal diensten die niet onder de opgedragen dienstverlening vallen, maar die wel gebruik maken van middelen (zoals sorteercentra, personeel, postvestigingen en gelden) uit deze opdracht.

Bij de goedkeuring van het toerekeningssysteem is de mogelijkheid gecreëerd om voor benoemde gevallen inzichtelijk te maken hoe het toerekeningssysteem wordt toegepast (de zogenoemde deelwaar-nemingen). In 1998 vindt voor de eerste keer een beoordeling plaats van een drietal, door OPTA, aangewezen diensten. De resultaten van deze beoordeling zijn nog niet beschikbaar.

3 Beleidsomgeving

INLEIDING

Bij de uitvoering van haar taken heeft OPTA te maken met een aantal andere instanties, die internationaal of nationaal taken hebben op (een deel van) hetzelfde werkterrein. Gezien de Europese herkomst van wet- en regelgeving voor telecommunicatie en post heeft OPTA in 1998 veelvuldig contact met de Europese Commissie. In de Lidstaten van de Europese Unie zijn met OPTA vergelijkbare toezichthouders ingesteld. OPTA onderhoudt contacten met deze zusterorganisaties, bespreekt actuele onderwerpen met hen en wisselt informatie uit. In mindere mate heeft OPTA ook contact met de Internationale Telecommunicatie Unie (ITU) en met de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Op het nationale vlak voert OPTA regelmatig overleg met het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Daarnaast heeft OPTA contact met de Rijksdienst voor de Radiocommunicatie, het Commissariaat voor de Media, de Registratiekamer en de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa).

3.1 INTERNATIONAAL

DE INDEPENDENT REGULATORS GROUP

Op grond van de Europese ONP-richtlijnen zijn in de Lidstaten van de Europese Unie nationale onafhankelijke toezichthouders voor de telecommunicatiesector opgericht. Ook de landen van de Europese Vrijhandels Associatie (EVA) en de Europese Economische Ruimte (EER) hebben deze richtlijnen geïmplementeerd. In deze landen is een aparte toezichthoudende instantie die zich bezig houdt met het toezicht op de telecommunicatiemarkt. Een aantal van hen houdt tevens toezicht op de nationale postmarkt. Sommigen hebben ook taken op het gebied van frequentie management, standaardisering en typetoelating. In 1998 zijn de contacten tussen OPTA en haar zusterorganisaties geïntensiveerd.

In 1997 gelegde contacten tussen de hoofden van nationale telecomm-toezichthouders van de landen van de EU, Noorwegen, IJsland, Zwitserland en Liechtenstein, hebben geleid tot een internationaal overleg onder de aanduiding IRG (Independent Regulators Group), ten behoeve van uitwisseling van informatie en ervaring. De IRG vergadert twee maal per jaar, en wordt ondersteund door een klein aantal werkgroepen. Onderwerpen van bespreking zijn de mate van samenwerking, onderzoek naar de mogelijkheden van informatie-uitwisseling tussen nationale toezichthouders, onderzoek naar grensoverschrijdende interconnectie en het gebruik van *accounting rates* tussen Europese landen.

De Europese Commissie is van oordeel, dat de tarieven voor grensoverschrijdende telecommunicatie in de gehele Europese Unie te hoog zijn. Hoewel het interconnectie-aanbod groeit, blijft toch een groot deel van de aanbieders telecommunicatieverkeer afwerken op basis van (bilaterale, tussen aanbieders afgesproken) *accounting rates*. Ook in IRG-verband wordt over deze kwestie nagegaan, of de toezichthouders een rol kunnen spelen, en zo ja, welke.

DE EUROPESE COMMISSIE

Voor OPTA zijn de Directoraten Generaal IV (Mededinging), X (Media) en XIII (Telecommunicatie en Post) van de Europese Commissie het meest van belang. OPTA neemt deel aan het periodiek overleg in het ONP-comité, een overlegplatform, waarin overheden, toezichthouders en marktpartijen de Europese Commissie over de implementatie van de ONP-richtlijnen adviseert. In 1998 heeft OPTA een bijdrage geleverd aan de door de Europese Commissie gevoerde consultatie over het groenboek Convergence. Daarnaast volgt OPTA de voortgang in de 1999 review, een project waarin de Europese Commissie een belangrijk deel van de voor de telecommunicatiemarkt geldende Europese richtlijnen zal evalueren. In 1998 vindt met DG IV en DG XIII bilateraal overleg plaats over onderwerpen als ontbundelde toegang tot de aansluitlijn, voorwaardelijke toegang, en aanmerkelijke marktmacht.

3.2 NATIONAAL

NEDERLANDSE MEDEDINGINGSAUTORITEIT

Op 1 januari 1998 is de Mededingingswet in werking getreden. Op grond van deze wet is ook de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) in het leven geroepen. De NMa houdt toezicht op de naleving van de Mededingingswet. Onder dit toezicht kunnen de Nederlandse post- en telecommunicatiemarkten vallen waardoor OPTA en de NMa in sommige gevallen beide bevoegd kunnen zijn. Ter voorkoming van *forum shopping* en tegenstrijdige uitspraken bevat de Telecommunicatiewet in artikel 18.3, derde lid, een regelgevend kader voor de samenwerking tussen de NMa en OPTA. Op grond van deze regeling werken de NMa en OPTA in 1998 aan het opstellen van een samenwerkingsprotocol, dat op 4 januari 1999 door de voorzitter van het college van OPTA en de Directeur-generaal van de NMa is getekend. Het samenwerkingsprotocol heeft tot doel:

- wederzijds samenhangende besluiten te nemen in geval van samenloop van de Telecommunicatiewet en de Mededingingswet;
- een overeenstemmende uitleg te geven aan verwante begrippen in het mededingingsrecht, telecommunicatierecht en postrecht;
- daar waar nuttig gezamenlijk beleidsregels vast te stellen.

In het samenwerkingsprotocol is vastgelegd dat de NMa ten aanzien

van de post- en telecommunicatiesector allereerst nagaat of sector-specifieke regels van toepassing zijn. Als toepassing van sector-specifieke regels de noodzaak voor toepassing van de Mededingingswet wegneemt, laat de NMa dit achterwege. Daarnaast staan OPTA en de NMa elkaar met raad en daad bij. In 1998 voeren OPTA en de NMa hiervoor periodiek overleg. Voor enkele concrete onderwerpen (bijvoorbeeld redelijk rendement) en in enkele concrete zaken (bijvoorbeeld de Denda-zaak) vindt inhoudelijke afstemming en gezamenlijke besluitvorming plaats. De NMa stemt in met de door OPTA gekozen koers in de beslissingen over kostenoriëntatie van tarieven voor interconnectie en voor telefonie-eindgebruikers.

Tussen de NMa, het Commissariaat voor de Media (CvdM) en OPTA is gesproken over de problematiek rondom toegang tot de kabel. Ook vindt in 1998 overleg tussen de NMa en OPTA plaats over voorwaardelijke toegang. Tenslotte raadpleegt OPTA de NMa over de toepassing van algemene mededingingsprincipes bij de totstandkoming van OPTA's eerste consultatiedocument 'Aanmerkelijke Marktmacht'.

COMMISSARIAAT VOOR DE MEDIA

Het Commissariaat voor de Media (CvdM) oefent toezicht uit op de naleving van de Mediawet. Het Commissariaat voor de Media en OPTA besteden beide aandacht aan bijvoorbeeld de ontwikkelingen rondom omroepnetwerken, ieder vanuit de eigen toezichtstaak. Ook tussen CvdM en OPTA is in 1998 gesproken over de problematiek rondom toegang tot de kabel.

REGISTRATIEKAMER

Registratiekamer en OPTA hebben beide wettelijke taken en bevoegdheden op gebied van de privacy. Op ambtelijk niveau vindt inhoudelijk overleg plaats. OPTA heeft bevoegdheden op dit gebied op grond van hoofdstuk 11 van de Telecommunicatiewet. Hoewel dit hoofdstuk de mogelijkheid biedt voor een aantal Algemene maatregelen van Bestuur en Ministeriële regelingen, heeft het Ministerie van Verkeer en Waterstaat tot op heden geen concrete regelingen getroffen.

MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT

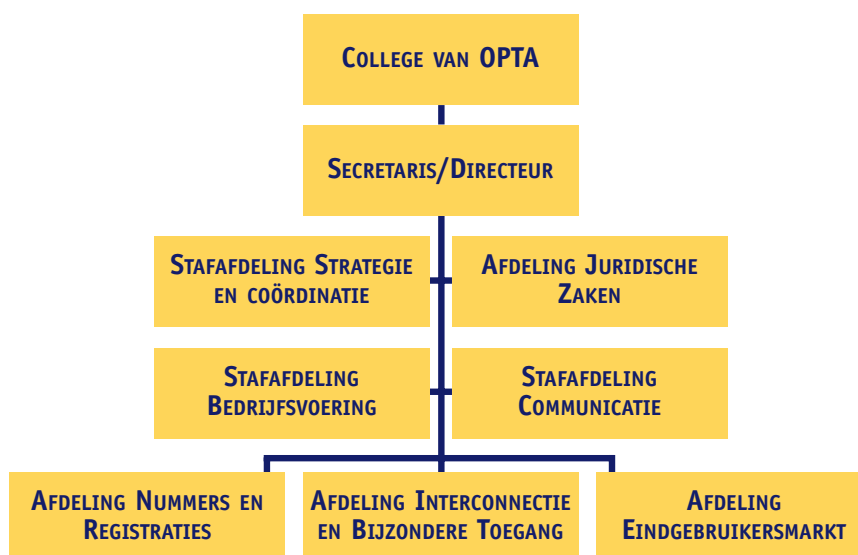
Hoewel OPTA onafhankelijk van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat toezicht houdt, is er veelvuldig contact. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, met name het Directoraat Generaal Telecommunicatie en Post (DGTP) en de Rijksdienst voor Radiocommunicatie (RDR) van het Ministerie, heeft bevoegdheden op het gebied van universele dienstverlening, aspecten van openbare orde, en het vaststellen van nummerplannen, alsmede de verdeling van frequentieruimte en toezicht op randapparatuur. Als gevolg van de afbakening van taken heeft OPTA een adviestaak bij het vaststellen van nummerplannen, en het toekennen van frequenties voor openbare telecommunicatie. In 1998 is OPTA geen advies gevraagd over het toekennen van frequenties. In 1998 doet OPTA verscheidene malen een uitvoeringstoets, zoals ten aanzien van de Telecommunicatiewet, het besluit ONP-huurlijnen en telefonie, het besluit nummerportabiliteit en de herziening van de Postwet.

4 OPTA in bedrijf

4.1 DE ORGANISATIE

OPTA voert op 1 juli 1998 een nieuwe organisatiestructuur in. In de nieuwe structuur heeft OPTA drie afdelingen die verantwoordelijk zijn voor de primaire taken: de afdeling Interconnectie en Bijzondere Toegang, de afdeling Eindgebruikersmarkt en de afdeling Nummers en Registraties. Daarnaast heeft OPTA vier stafafdelingen.

De stafafdeling Juridische Zaken geeft juridisch advies aan het college en aan de organisatie, coördineert de behandeling van beroep- en bezwaarschriften, en houdt controle op de vereiste juridische kwaliteitsnormen. Voor het beter in beeld brengen en houden van het beleid van OPTA en de samenhang van taken is een stafafdeling Strategie en Coördinatie in het leven geroepen. Deze afdeling verzorgt ook de coördinatie van internationale contacten. Voorlichting is de verantwoordelijkheid van de stafafdeling Communicatie. Deze afdeling verzorgt ook de bibliotheek en documentatie. De stafafdeling Bedrijfsvoering heeft als taken financiën, personeelszaken en facilitaire zaken.

1998 kenmerkt zich door een toenemende druk op de organisatie. Enerzijds neemt het aanbod van werk flink toe. Anderzijds zijn de middelen beperkt, waardoor benodigde groei van de organisatie in 1998 uitblijft. Midden 1998 waarschuwt OPTA, onder meer in een brief aan marktpartijen, dat als gevolg van de beperkte capaciteit OPTA niet al haar taken tijdig kan uitvoeren en dat de organisatie daarom prioriteiten moet stellen. Na een onderzoek met onder meer een vergelijking met toezichthouders in andere EU Lidstaten stemt het Ministerie van Verkeer en Waterstaat in met een uitbreiding van de personeelscapaciteit tot 110 fte.

FINANCIËN

In 1998 heeft OPTA door de toenemende werkdruk te kampen met beperkte financiële middelen. De liquiditeitspositie is een voortdurend punt van zorg. Daarom is prioriteit gegeven aan het factureren en

tijdig rappelleren van vorderingen. Voor het innen van langer uitstaande vorderingen heeft OPTA een incassobureau ingeschakeld. De structuur van de administratie is geheel aangepast aan de nieuwe organisatie, de verplichtingenadministratie is bovendien verder verbeterd.

HUISVESTING

De groei van het personeelsbestand maakte het noodzakelijk een tweede vestiging in gebruik te nemen, in het Babyloncomplex. De fysieke afstand tussen de twee vestigingen leidt, ondanks communicatiehulpmiddelen zoals telefoon en e-mail, tot extra inspanningen om de communicatie tussen afdelingen optimaal te houden en tot tijdverlies. Bovendien zijn dubbele facilitaire voorzieningen noodzakelijk. OPTA streeft ernaar om de gehele organisatie zo spoedig mogelijk op één locatie te huisvesten.

PERSONEEL

In 1998 groeit de organisatie van 52 naar 71 fte. Op 31 december 1998 heeft OPTA 64 mensen in vaste dienst. In 1998 zijn er 25 nieuwe medewerkers bijgekomen. 12 medewerkers hebben OPTA in 1998 verlaten. De nieuwe functies die OPTA heeft opgesteld voor personeel in vaste dienst zijn beschreven en gewaardeerd met behulp van het functie-waarderingsysteem Fuwasys. Daarnaast worden mogelijkheden onderzocht voor verbetering van de arbeidsvoorwaarden binnen de kaders van het ARAR en het BBRA. OPTA heeft in het kader van 'bewust belonen' in 1998 een bedrag van f 11.250 aan gratificaties voor bijzondere prestaties, een extra periodiek en een toelage toegekend. In 1998 is één ontsluitkering verstrekt. OPTA is een onafhankelijk bestuursorgaan. Het is voor OPTA van groot belang dat elke schijn van belangenverstrengeling wordt vermeden. Daarom heeft OPTA een strikt integriteitsbeleid. Momenteel wordt een gedragscode voor medewerkers van OPTA voorbereid.

OPLEIDINGEN EN CURSUSSEN

Zoals elke professionele organisatie besteedt OPTA veel aandacht aan opleiding en (bij)scholing van haar medewerkers. Personeelszaken besteedt extra aandacht aan de opvang van nieuwe medewerkers. Een interne 'OPTA-leergang' is in de maak. Deze leergang is bedoeld om op snelle en adequate wijze nieuwe medewerkers in te werken en te begeleiden.

INFORMATISERING EN AUTOMATISERING

In 1998 is begonnen met een herstructurering van de kantoor-automatiseringssystemen, een proces dat naar verwachting eind 1999 afgerond zal zijn. Uitgangspunten daarbij zijn bestandsintegriteit, continuïteit en flexibiliteit van de werkplek. Internet en e-mail spelen een belangrijke rol in het dagelijks werk van de OPTA-medewerkers. De beveiliging van dit verkeer is als eerste ter hand genomen. De volgende stappen zijn de vereenvoudiging van de systemen om de beheerskosten te verminderen, vervanging van alle DOS-georiënteerde programma's, herinrichting van de bestandenopslag op basis van werkprocessen en migratie van servers naar het Windows NT 4 platform.

COMMUNICATIE

In 1998 is OPTA veel in het nieuws. Vrijwel alle persberichten krijgen aandacht in de landelijke geschreven pers. In een aantal gevallen besteden ook radio- en televisieprogramma's aandacht aan OPTA-besluiten. OPTA is inmiddels ruim bekend. Het aantal uitnodigingen gericht aan de voorzitter van het college en de directeur voor het houden van toespraken en het deelnemen aan fora is zo groot dat lang niet alle aanvragen gehonoreerd worden. Het aantal abonnees op OPTA Connecties – het maandblad van OPTA – stijgt tot ruim 2000. Eind december verschijnt een speciale uitgave 'de OPTA collectie' met de belangrijkste artikelen uit 1998. Inmiddels werkt OPTA aan de totstandkoming van een nieuwe Internetsite. Deze zal medio 1999 gereed zijn. De tijdelijke Internetsite (www.OPTA.nl) wordt goed bezocht en voorziet duidelijk in een behoefte. Vrijwel alle documenten die voorheen per post verzonden werden, kunnen belangstellenden van de Internetsite downloaden. Ook de nummer- en registratieregisters worden, gezien de reacties uit de markt, vaak geraadpleegd.

4.2 DE ONDERNEMINGSRAAD

Gelet op de huidige omvang van het personeel, zal de Ondernemingsraad (OR) van OPTA (nu drie leden) na de verkiezingen in het jaar 2000 uit zes leden bestaan. De OR pleegt doorgaans maandelijks overleg met de directeur van OPTA.

Na de verzelfstandiging van OPTA en de reorganisatie van Bureau vergunningverlening in 1997 is 1998 voor de OR een relatief rustig jaar. Een aantal zaken waarvoor de OR aandacht vroeg in 1997 zijn in 1998 aan de orde gekomen: de reorganisatie van het archief en een procedure voor de postbehandeling. Een extern bureau heeft de klimatologische omstandigheden in het pand aan de Daendelsstraat getoetst. Dat leidt tot enkele verbeteringen. Vorig jaar is aangekondigd dat in 1998 een personeelsbeleidsplan tot stand zou komen. In 1998 zijn echter – met medewerking van een extern bureau – alleen de elementen van een personeelsbeleidsplan geïnventariseerd. De verdere uitwerking hiervan zal in 1999 in fasen plaatsvinden. Waar deze vertragting tot personele en organisatorische gevolgen leidt, wordt de OR in ieder geval nader geïnformeerd en wel op een zodanig moment dat de OR daadwerkelijk invloed kan uitoefenen. Indien nodig maakt de OR gebruik van haar instemmingsrecht, dan wel van het adviesrecht.

De OR stemt in met de vaststelling van drie blokdagen voor 1999, met de OPTA-spaarloonregeling en met de werving van een groot aantal nieuwe personeelsleden. Ook volgt de OR de totstandkoming van de

nieuwe telecommunicatieregelgeving en de gevolgen daarvan voor het personeel van OPTA. Dit geldt ook voor de totstandkoming en de goedkeuring van de begroting 1998 en 1999. Tenslotte vraagt de OR in 1998 aandacht voor onderwerpen als een PC-privé-project en thuiswerken. Verder vraagt de OR aandacht voor onderwerpen op het gebied van de arbeidsomstandigheden. In 1999 krijgt dit nog meer aandacht, omdat in dat jaar een risico-inventarisatie zal worden uitgebracht.

4.3 EEN OPTIMALE DIENSTVERLENING

ONDERZOEK

Een goede dienstverlening aan de bedrijven waarop OPTA toezicht houdt, staat bij OPTA hoog in het vaandel. Om de dienstverlening te kunnen optimaliseren heeft OPTA een onafhankelijk onderzoek laten verrichten naar de ervaringen van de telecommunicatie- en postbedrijven die onder het toezicht van OPTA staan met de kwaliteit van OPTA's wijze van werken. Dit onderzoek is verricht door het marktonderzoeksbureau Heliview. Dit bureau heeft in een telefonisch onderzoek de telecommunicatie- en postbedrijven gevraagd naar transparantie en informatieverstrekking, de wijze waarop OPTA aanvragen, klachten en geschillen behandelt en wat men vindt van de professionaliteit en deskundigheid van de OPTA-medewerkers.

Vijfentachtig telecommunicatie- en postbedrijven hebben aan dit onderzoek meegewerkt. Heliview heeft de resultaten van dit onderzoek op basis van anonimiteit aan OPTA verstrekt. Uit het onderzoek blijkt dat de telecommunicatie- en postbedrijven over het algemeen redelijk tevreden zijn over de dienstverlening van OPTA. De markt geeft OPTA gemiddeld het rapportcijfer 6,8. De bedrijven zijn met name tevreden over de goede service, de snelle hulp, de onafhankelijke opstelling en de goede informatie. Over het algemeen is men redelijk tot goed te spreken over: de correctheid van de medewerkers (7.7), het nakomen van afspraken (7.4), de zorgvuldigheid van werken (7.3) en de administratieve afhandeling (7.3). Redelijk tevreden is men over: de telefonische bereikbaarheid (7.1), het geven van informatie (7.1), het doorverwijzen naar personen binnen OPTA (7.0) en de deskundigheid van de medewerkers (6.8). Minder tevreden is men over het op de hoogte houden van lopende zaken (6.7), de snelheid van werken (6.5), de snelheid van reageren (6.5) en vooral de bereikbaarheid van de juiste personen (6.4).

Uit het onderzoek blijkt dat marktpartijen over het algemeen tevreden zijn over de wijze waarop de aanvraag voor een nummer dan wel registratie is behandeld. Sommige bedrijven die een geschil of klacht hadden ingediend waren minder tevreden over de snelheid van werken en plaatsten kanttekeningen bij de gehanteerde methode en de door OPTA gekozen aanpak van het geschil of de klacht. Tenslotte blijken partijen waardering te hebben voor het beleid van OPTA dat, alvorens een belangrijk besluit wordt genomen, OPTA marktpartijen de gelegenheid biedt om opvattingen over principiële kwesties naar voren te brengen. 62% van de respondenten is van opvatting dat OPTA hen voldoende ruimte biedt voor het uiten van een mening. 31% van de respondenten heeft een reactie gegeven op een consultatiedocument. De helft van deze respondenten geeft aan dat OPTA naar hun idee voldoende rekening met hun opvattingen heeft gehouden en 12% geeft

aan dat dit gedeeltelijk het geval is geweest. Slechts 12% is van mening dat OPTA in onvoldoende mate met de opvattingen van het bedrijf in kwestie rekening heeft gehouden.

OPTA realiseert zich dat de dienstverlening nog beter kan. De uitkomst van het bovengenoemde onderzoek staft deze conclusie. Met name moet OPTA sneller uitspraken doen in geschillen. Ook moet de bereikbaarheid van medewerkers worden vergroot. Dit krijgt in 1999 meer aandacht. Bovendien zal OPTA in 1999 prioriteit geven aan het analyseren en monitoren van de gevolgen van de uitspraken van OPTA op de markt. Zo ontwikkelt het Centraal PlanBureau (CPB) in opdracht van OPTA een model van de werking van de Nederlandse telecommunicatiemarkt. Dat moet in het bijzonder de invloed van regulerend ingrijpen op de markt inzichtelijk maken. Tevens zal OPTA de feitelijke effecten van besluiten van OPTA op de markt analyseren. Hoofdstuk 1 van dit jaarverslag vormt hiervan een eerste voorbeeld. In 1999 volgt een nadere uitwerking.

KLACHT OVER OPTA

Het jaarverslag van de Nationale Ombudsman over 1998 vermeldt één klacht over het optreden van OPTA. Deze klacht is door de Nationale Ombudsman niet in behandeling genomen: degene die de klacht had ingediend had niet eerst bij OPTA nagegaan waarom de kwestie kennelijk niet in behandeling was genomen.

TRANSPARANTIE

OPTA streeft in haar werkwijze naar transparantie. OPTA verstrekt daarom altijd, indien mogelijk, gevraagde informatie aan marktpartijen, consumenten en andere gebruikers van telecommunicatie- en postdiensten, en overige belanghebbenden in binnen- en buitenland. Teneinde marktwerking te bevorderen en/of inzicht in de markt te geven, verstrekt OPTA soms uit eigen beweging informatie. Ook besteedt OPTA veel aandacht aan tijdige voorlichting. Uiteraard gaat OPTA zorgvuldig om met vertrouwelijke gegevens en informatie. OPTA heeft in 1998 één bezwaar ontvangen op grond van de Wet openbaarheid van bestuur op een beslissing van OPTA om bepaalde informatie niet te kunnen verstrekken.

4.4 JAARREKENING 1998

Balans	31 december 1998	31 december 1997
	<i>x f 1.000</i>	<i>x f 1.000</i>
Activa		
Vaste activa		
Immateriële vaste activa:		
Oprichtingskosten	1.440	1.620
Materiële vaste activa:		
Huurdersbelang	1.134	1.261
Inventaris	610	728
Computerhardware en -software	965	779
	4.149	4.388
Vlottende activa		
Vorderingen op debiteuren	627	1.934
Vorderingen op debiteuren 1996	-	33
Overige vorderingen	225	316
Liquide middelen	2.945	4.963
	3.797	7.246
Totaal activa	7.946	11.634
Passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	565	500
Wettelijke reserve	1.440	1.439
	2.005	1.939
Voorzieningen		
Voorziening opdrachten derden	891	-
	891	-
Langlopende schulden		
Leningen Ministerie van Verkeer en Waterstaat	2.520	2.880
	2.520	2.880
Kortlopende schulden		
Aflossingsverplichting langlopende leningen	360	360
Afrekening Ministerie van Verkeer en Waterstaat	-	4.929
Schulden aan leveranciers	1.283	960
Belastingen en premies sociale verzekeringen	508	286
Overige schulden	379	280
	2.530	6.815
Totaal passiva	7.946	11.634

Exploitatierekening over de periode van 1 januari 1998 tot en met 31 december 1998			
	herzien per 1-9-1998		
	Gerealiseerd 1998	Begroting 1998	Gerealiseerd 1-8-1997 t/m 31-12-1997
	<i>x f 1.000</i>	<i>x f 1.000</i>	<i>x f 1.000</i>
Baten			
Opbrengst marktcategoryën	12.559	11.512	13.489
Af: deel Ministerie van Verkeer en Waterstaat	-	-	7.752-
Overige baten	2.102	2.020	60
Totaal baten	14.661-	13.532-	5.797-
Lasten			
Personeelskosten			
Salarissen, sociale lasten	5.828	6.325	2.127
Overige personeelslasten	1.605	1.737	926
Totaal personeelskosten	7.433	8.062-	3.053-
Opdrachten aan derden	3.706	2.580	1.091
Materiële kosten	2.563	2.759	711
Afschrijvingen	1.147	1.131	362
Voorziening dubieuze debiteuren	111-	-	400
Totaal lasten	14.738	14.532-	5.617-
Bedrijfsresultaat	77-	1.000-	180
Rentebaten	143	-	25
Resultaat	66	1.000-	205

Rekening van kapitaaluitgaven en -ontvangsten			
	Gerealiseerd 1998	herzien per 1-9-1998 Begroting 1998	Gerealiseerd 1-8-1997 t/m 31-12-1997
	<i>x f 1.000</i>	<i>x f 1.000</i>	<i>x f 1.000</i>
Uitgaven overige kapitaalgoederen	908	815	1.133
Aflossing leningen Ministerie van Verkeer en Waterstaat	360	360	360
Totaal kapitaaluitgaven	1.268	1.175	1.493
Afschrijvingen	1.147	1.131	362
Resultaat	66	1.000-	205
Totaal kapitaalontvangsten	1.213	131	567
Saldo kapitaaluitgaven en -ontvangsten	55-	1.044-	926-

Kasstroomoverzicht 1998			
	Gerealiseerd 1998	herzien per 1-9-1998 Begroting 1998	Gerealiseerd 1-8-1997 t/m 31-12-1997
	<i>x f 1.000</i>	<i>x f 1.000</i>	<i>x f 1.000</i>
Resultaat	66	1.000-	205
Afschrijvingen	1.102	1.131	362
Afname debiteuren en overige vorderingen	1.431	-	4.903
Toename voorzieningen	891	-	-
Toename kortlopende schulden	4.285-	-	986
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	795-	131	6.456
Investerings in materiële vaste activa	908-	815-	1.133-
Desinvesterings in materiële vaste activa	45	-	-
Netto kasstroom uit investeringsactiviteiten	863-	815-	1.133-
Afname langlopende schulden	360-	360-	360-
Netto kasstroom uit financieringsactiviteiten	360-	360-	360-
Netto Kasstroom	2.018-	1.044-	4.963
Saldo liquide middelen 1 januari 1998 (1 augustus 1997)	4.963	5.000	-
Saldo liquide middelen 31 december 1998 (1997)	2.945	3.956	4.963
Mutatie Liquide Middelen	2.018-	1.044-	4.963

1 WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Algemeen

Bij de balans per 31 december 1998 zijn als vergelijkende cijfers de bedragen uit de balans per 31 december 1997 opgenomen. Tevens zijn waar relevant de begrotingsbedragen over 1998 en de realisatiecijfers van 1997 vermeld. De activa en de passiva zijn tenzij anders vermeld gewaardeerd tegen nominale waarde.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreffen de oprichtingskosten van OPTA. Deze geactiveerde kosten zijn gewaardeerd tegen de aanschaffingswaarde verminderd met de verrichte afschrijvingen t/m december 1998. Afschrijving geschiedt lineair over een periode van tien jaar. Op basis van de afspraken met het Ministerie van Verkeer en Waterstaat bij de verzelfstandiging van OPTA mogen de afschrijvingskosten in de tarieven worden doorberekend.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn op de balans opgenomen tegen de aanschaffingswaarde onder aftrek van de verrichte afschrijvingen t/m december 1998. Afschrijving geschiedt lineair op basis van de geschatte economische levensduur die varieert van 3 tot 10 jaar. De afschrijvingstermijnen zijn als volgt vastgelegd:

Huurdersbelang (= onroerende zaken)	5 tot 10 jaar
Inventaris (= inventaris en kantoormachines)	5 jaar
Computerhardware en -software	3 tot 5 jaar

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale bedragen verminderd met de noodzakelijk geachte voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

De opbrengst en kosten worden verantwoord conform het baten- en lastenstelsel. De integrale kosten worden daarbij doorberekend aan de afnemers met uitzondering van de kosten van bezwaar en beroep.

Opbrengsten en kosten marktcategorieën

De basis voor het in rekening brengen van tarieven is te vinden in de Wet op de Telecommunicatie-voorzieningen, de Vergunningenwet kabelgebonden telecommunicatie-infrastructuur en de Postwet. De in rekening gebrachte tarieven vloeien voort uit de jaarlijks door de Minister van Verkeer en Waterstaat goedgekeurde *Regeling vergoedingen post- en telecommunicatie-inrichtingen OPTA*, welke gepubliceerd wordt in de Staatscourant. Uitgangspunt bij het vaststellen van de tarieven is het profijtbeginsel. Een uitzondering hierop vormen de kosten van bezwaar en beroep welke niet in de tarieven doorberekend mogen worden en waarvoor een bijdrage van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat is ontvangen van f 1.000.000. Teneinde OPTA kosten-dekkend te laten functioneren heeft het Ministerie van Verkeer en

Waterstaat tevens een begrotingsbijdrage van f 1.000.000 aan OPTA verstrekt.

2 IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de oprichtingskosten is als volgt (x f1.000)

Aanschaffingswaarde	1.800
Afschrijvingen t/m 1997	180-
Boekwaarde per 31 december 1997	1.620

Investeringen 1998	
Afschrijvingen 1998	180-
Boekwaarde per 31 december 1997	1.440

3 MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de post materiële vaste activa luidt als volgt (x f1.000)

4 VLOTTENDE ACTIVA

	Huurders- belang	Inventaris	Computer hard- en software	Totaal materiële vaste activa
Aanschaffingswaarde	1.537	954	1.316	3.807
Afschrijvingen t/m 1997	276-	226-	537-	1.039-
Boekwaarde 31 december 1997	1.261-	728	779-	2.768
Investeringen 1998	54	82	772	908
Desinvesteringen 1998			45-	45-
Afschrijvingen 1998	181-	200-	541-	922-
Boekwaarde 31 december 1998	1.134-	610	965-	2.709

Vorderingen

De specificatie van de vorderingen is als volgt (x f1.000)

	31 december 1998	31 december 1997
Vorderingen op debiteuren	790	2.334
Voorziening dubieuze debiteuren	163-	400-
	627	1.934

Voor vorderingen op debiteuren (marktcategoryën) ouder dan twee maanden is een voorziening opgenomen die als volgt is berekend: vorderingen tussen twee en twaalf maanden oud en groter dan f 10.000 zijn specifiek beoordeeld, terwijl vorderingen ouder dan twaalf maanden voor 100% in de voorziening zijn opgenomen.

De overige vorderingen bestaan uit de onderstaande bedragen (x f1.000)

	31 december 1998	31 december 1997
Vooruitbetaalde bedragen	210	180
Door te berekenen kosten		
inzake geschillen	9	113
Diversen	6	23
	225	316

Liquide middelen

De specificatie van de liquide middelen luidt als volgt (x f1.000)

	31 december 1998	31 december 1997
Kas	1	-
ING-bank	-	3
Postbank	2.944	4.960
	2.945	4.963

5 EIGEN VERMOGEN

Algemene reserve

De algemene reserve van OPTA bedraagt f 500.000 en is bij de oprichting op 1 augustus 1997 verkregen als een bijdrage van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. In de nota 'Financiële uitgangspunten verzelfstandiging directie Toezicht, Netwerken en Diensten' is vastgelegd dat aan deze reserve jaarlijks f 100.000 toegevoegd wordt, totdat een maximum van f 1.500.000 bereikt is. Deze dotatie is echter wel afhankelijk van het voorgeschreven minimum van de wettelijke reserve (zie toelichting wettelijke reserve) en van het resultaat over het boekjaar. Over 1997 heeft deze dotatie niet plaatsgevonden en over 1998 zal een toevoeging slechts gedeeltelijk kunnen plaatsvinden. Het resultaat over het boekjaar 1998 wordt voor f 1.000 toegevoegd aan de wettelijke reserve en voor f 65.000 aan de algemene reserve.

Wettelijke reserve

De wettelijke reserve van OPTA bedraagt na de toevoeging van f 1.000 uit het resultaat over 1998 in totaal f 1.440.000. Deze reservering is opgenomen in verband met de geactiveerde oprichtingskosten.

Het verloop over 1998 van de reserves luidt als volgt (x f1.000)

	31 december 1998	31 december 1997
Algemene reserve		
Saldo 1 januari 1998 (1 aug 1997)	500	500
Dotatie 1998 (1997)	65	-
Saldo 31 december 1998 (1997)	565	500
Wettelijke reserve		
Saldo 1 januari 1998 (1 aug 1997)	1.439	1.234
Dotatie 1998 (1997)	1	205
Saldo 31 december 1998 (1997)	1.440	1.439

6 VOORZIENINGEN

Deze voorziening betreft enkele adviesopdrachten waarvoor OPTA in 1998 een verplichting is aangegaan. De afronding van de werkzaamheden van deze opdrachten vindt in 1999 plaats. Deze opdrachten welke niet eerder waren voorzien vinden hun directe oorsprong in een wetswijziging die eind 1998 heeft plaatsgevonden. Formalisering in contracten heeft om procedurele redenen in een later stadium plaatsgevonden.

7 LANGLOPENDE SCHULDEN

Om de overdracht van vaste activa te financieren heeft het Ministerie van Verkeer en Waterstaat bij de oprichting van OPTA twee renteloze leningen verstrekt voor elk een bedrag van f 1.800.000. De aflossing dient te geschieden in 10 gelijke jaarlijkse termijnen, waarvan de eerste termijn in 1997 is vervallen.

8 KORTLOPENDE SCHULDEN

Aflossingsverplichting langlopende leningen

De termijnen van de langlopende schuld die in 1999 vervallen (in totaal f 360.000) zijn opgenomen onder de kortlopende schulden.

Overige schulden

De specificatie van de overige schulden luidt als volgt (x f1.000)

	31 december 1998	31 december 1997
Vakantiegeld	217	123
Vakantiedagen	160	140
Diversen	2	17
	379	280

Sinds de verzelfstandiging is gestart met het voorzien van nog niet opgenomen vakantiedagen.

9 NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

OPTA huurt kantoorruimte aan de Daendelsstraat 57 en aan het Koningin Julianaplein (gebouw Babylon). De huurcontracten hebben een looptijd tot 30 september 2000, respectievelijk 31 oktober 2000. De totale huursom (inclusief servicekosten) bedraagt f 862.000. Voor een kwartaal huurschuld zijn bankgaranties afgegeven. Naar aanleiding van uitspraken in 1998 van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven inzake twee beroepsschriften met betrekking tot de door de toenmalige directie Toezicht, Netwerken en Diensten in rekening gebrachte tarieven ad f 402.500 over 1996 heeft OPTA besloten om een deel van de vergoeding ad f 330.000 en de wettelijke rente terug te betalen. Betaling van het restant van de vergoeding ad f 72.500 en de wettelijke rente is geweigerd. Hierbij is onderkend dat het niet zeker is dat het door OPTA ingenomen standpunt door de rechter zal worden gedeeld. Indien de rechter het standpunt van OPTA niet deelt zal dit leiden tot een verplichting tot terugbetaling van het restant en de wettelijke rente.

10 OPBRENGSTEN EN KOSTEN NAAR MARKTCATEGORIEËN

De specificatie van de baten en lasten naar marktcategoryën luidt als volgt (bedragen x f1.000)

		Realisatie 1998	Begroting 1998 herzien per 1-9-1998
Totale baten		14.661	13.532
Machtigingen	artikel 21	362	240
	artikel 23	237	150
Geregistreerde dienstenaanbieders		108	32
Vergunningen	regionale infrastructuur	741	700
	landelijke infrastructuur	500	500
Nummers		4.893	4.000
Mobiele telecommunicatie-netwerken		1.218	1.390
Concessies	Telecom	3.500	3.500
	Post	1.000	1.000
Registratie koeriers		-	-
Bezwaar en beroep (V&W)		1.000	1.000
Overige baten		1.102	1.020
Totale lasten		14.738	14.532
Machtigingen	artikel 21	644	668
	artikel 23	222	235
Geregistreerde dienstenaanbieders		923	855
Vergunningen	regionale infrastructuur	181	191
	landelijke infrastructuur	579	535
Nummers		4.227	4.466
Mobiele telecommunicatienetwerken		904	919
Concessies	Telecom	4.974	4.546
	Post	811	880
Registratie koeriersdiensten		11	11
Bezwaar en beroep (V&W)		1.262	1.226
Saldo van baten en lasten		77-	1.000-

11 GEMIDDELD AANTAL WERKNEMERS

Het gemiddeld aantal werknemers over 1998: 61.

In 1997 betref het gemiddeld aantal werknemers: 49.

12 BEZOLDIGING VAN BESTUURDERS

Lonen, salarissen en overige uitkeringen voor de drie bestuursleden van het college bedroegen in 1998 f 292.000. Over de periode augustus t/m december 1997 betref dit f 115.000.

1 ACCOUNTANTSVERKLARING**Opdracht**

Wij hebben de jaarrekening 1998 van OPTA te Den Haag gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de leiding van de huishouding. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controle-opdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die de leiding van de huishouding daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van OPTA op 31 december 1998 en van het resultaat over 1998 in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

PricewaterhouseCoopers N.V.

24 maart 1999

2 VOORSTEL BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Het college heeft besloten het resultaat over 1998 ad f 65.000 toe te voegen aan de algemene reserve en ad f 1.000 aan de wettelijke reserve. Dit besluit is reeds in de jaarrekening verwerkt.

4.5 KENGETALLEN 1998

Nummers	aantal toegekende nrs in 1998	aantal nog te behandelen aanvragen op 1 januari 1998	aantal aanvragen in 1998	aantal afgedaan in 1998	gemiddelde doorlooptijd
infunummers	7.592	212	2.299	1.985	16 dagen
overige nrs	10.341.521	21	153	149	56 dagen
totaal		233	2.452	2.134	19 dagen (gewogen gem.)

Registraties	aantal aanvragen in 1998
bijzondere toegang (4ac Wtv)	37
interconnectie (4ac Wtv)	21
aanbieders vaste verbindingen (22a Wtv)	0
aanbieders vaste verbindingen (23a Wtv)	2
post (koeriers, 12 Pw)	2
totaal	62

Machtigingen	aantal aanvragen in 1998
inrichtingen t.b.v. telecommunicatie (art. 23 Wtv)	70
draadomroepinrichtingen (art. 21 Wtv)	63
onthefingen 21 Wtv	0
totaal	133

Vergunningen	aantal aanvragen in 1998
totaal	0

Bezwaarschriften	aantal bezwaarschriften die op 1 januari 1998 in behandeling waren	aantal in 1998 ingediende bezwaarschriften	aantal bezwaarschriften die in 1998 zijn afgedaan
totaal	6	29	21
waarvan aantal bezwaarschriften op grond van de Wet openbaarheid van bestuur		1	

Beroepszaken	aantal beroepen die op 1 januari 1998 in behandeling waren	aantal in 1998 ingediende bezwaarschriften	beroepen waarop in 1998 een uitspraak is gedaan
totaal	8	7	5

Hogere beroepszaken	aantal zaken in 1998
totaal	0

Hoorzittingen	aantal hoorzittingen in 1998
totaal	13

Personele bezetting in 1998 exclusief uitzendkrachten en inhuur/advies	stand 1 januari 1998	stand 31 december 1998
formatie	64	80
bezetting	51	71

Geschillen	aantal aanmeldingen in 1998
vaste telecommunicatie	10
waarvan over tarieven	4
mobiel	1
huurlijnen	0
omroep	1
totaal	12

Klachten	aantal aangemelde klachten in 1998
vaste telecommunicatie	155
waarvan over toegang tot netwerken	4
waarvan over hoogte interconnectietarieven	4
waarvan over hoogte tarieven eindgebruikersmarkt (retail)	54
waarvan over kenbaarheid tarieven eindgebruikersmarkt (retail)	8
waarvan over 0800/090x-nummers	18
waarvan over privacy	10
waarvan overige klachten	47
mobiel	16
waarvan over tarieven (retail)	7
waarvan over interconnectietarieven	1
waarvan overige klachten	8
huurlijnen	21
post	54
waarvan over tarieven	36
waarvan over brievenbussen	8
waarvan overige klachten	10
totaal	236

Klachten over OPTA bij de Nationale Ombudsman	aantal klachten over OPTA in 1998	aantal klachten die door de Ombudsman in behandeling zijn genomen
totaal	1	0

NOTEN

- 1 OPTA heeft onderzoek laten verrichten naar de opvattingen van consumenten over de ontwikkelingen op de Nederlandse telecommunicatiemarkt. Dit betreft zowel vaste als mobiele telecommunicatie. Het onderzoek is in maart 1999 uitgevoerd door het marktonderzoeksbureau Heliview. Bijlage 4 geeft de resultaten van het onderzoek in een aantal tabellen weer.
- 2 Dit gebied omvat de gemeenten Amsterdam, Purmerend, Zaanstad en Hilversum.
- 3 Hierbij wordt verondersteld dat alle gesprekken tijdens piekuren worden gevoerd en dat het om nationale (en niet om lokale) gesprekken gaat.
- 4 Uit consumentenonderzoek blijkt dat 25% weet wat carrieselectie is. Slechts 8% maakt er gebruik van. Bijlage 4 geeft de resultaten van het onderzoek weer.
- 5 De Nederlandse tarieven zijn de tarieven van KPN in juni 1998. Deze tarieven zijn, in afwachting van naleving door KPN, hoger dan de door OPTA vastgestelde interconnectietarieven. De EU-range betreft de *Benchmark of Best Practice*. Dit is de bandbreedte van de drie laagste interconnectietarieven in Europa.

BIJLAGE 1 CHRONOLOGISCHE LIJST VAN BELANGRIJKE BESLUITEN EN GEBEURTENISSEN

1997

- 26 juni 1997 Ministerie van Verkeer en Waterstaat neemt besluit inzake het interconnectiegeschil tussen Telfort en KPN
- 1 augustus 1997 OPTA begint met haar werkzaamheden
- 3 oktober 1997 Goedkeuring door het college van het toerekeningssysteem voor vaste verbindingen van KPN
- 17 december 1997 Oordeel van het college inzake geschil EnerTel en KPN

1998

januari

- 15 januari 1998 Bekendmaking beleidswijziging kabeltelevisie-machtiging in hetzelfde gebied

februari

- 4 februari 1998 Kostenvergoeding aansluitnet: consultatiedocument kostenvergoeding aansluitnet bij interconnectie en bijzondere toegang
- 6 februari 1998 KPN publiceert Referentie Interconnectie Aanbod
- 25 februari 1998 EDC-I-besluit van het college inzake aangepaste EDC-kostentoerekeningsmodel van KPN voor interconnectie- en bijzondere toegangsdiensten
- 25 februari 1998 Consultatiedocument kostenoriëntatie KPN-tarieven

maart

- 1 maart 1998 Voorlopige goedkeuring EDC-model van KPN
- 26 maart 1998 Consultatiedocument II over kostentoerekening voor interconnectie en bijzondere toegangsdiensten
- 27 maart 1998 Kostenvergoeding aansluitnet: publicatie van richtsnoeren voor de beslechting van geschillen in het kader van interconnectie en bijzondere toegang t.a.v. kostenvergoeding van het gebruik van het aansluitnet van KPN

april

- 3 april 1998 Besluit inzake bezwaren tegen het 'Telfort-besluit' van 26 juni 1997
- 6 april 1998 Aanwijzingsbesluit ten aanzien van de door KPN aangeboden kortingsregelingen voor telefonie
- 17 april 1998 Goedkeuring van door KPN opgesteld systeem voor toerekening van kosten en opbrengsten aan spraaktelefoondienst

juni

- 4 juni 1998 Consultatiedocument over bijzondere toegangsdiensten

juli

- 1 juli 1998 Besluit inzake het 'Embedded Direct Costs'-model van KPN en de daarop gebaseerde tarieven voor interconnectie- en bijzondere toegangsdiensten
- 15 juli 1998 Oordeel over de kostenoriëntatie van tarieven voor vaste verbindingen
- 15 juli 1998 Besluit over de bezwaarschriften van EnerTel en KPN inzake het interconnectiegeschil
- 17 juli 1998 Uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) inzake het besluit van de minister van Verkeer en Waterstaat tot aanwijzing van PTT Post in de zin van artikel 15 van de Postwet (de 'OTTO-constructie')

augustus

25 augustus 1998 Instemmingsbesluit over tarieven vaste verbindingen

september

2 september 1998 Oordeel van het college over de mate van kostengeoriënteerdheid van de *retail* telefoontarieven van KPN Telecom

29 september 1998 Besluit van het college op de bezwaren van KPN en VersaTel tegen de aanwijzing van het college inzake de tarieven voor kortingsregelingen telefonie van KPN

november

6 november 1998 Oordeel van het college inzake telefoontarieven van KPN: aanpassingen van de telefoontarieven KPN in twee stappen

18 november 1998 OPTA start een onderzoek naar schaarste van interconnectieverbindingen van KPN

23 november 1998 Besluit over de mate van kostengeoriënteerdheid van de door KPN voorgestelde tarieven voor de telefoondienst

december

14 december 1998 Voorlopige beoordeling van OPTA en de NMa inzake de prijs van de gegevens van abonnees (de zaak Denda)

14 december 1998 Bekendmaking dat OPTA een register bijhoudt op Internet: informatie over de plicht tot registratie van marktpartijen conform de Telecommunicatiewet

15 december 1998 Inwerkingtreding van de Telecommunicatiewet

16 december 1998 Bekendmaking van de richtlijn over nummerportabiliteit

18 december 1998 Consultatiedocument over Aanmerkelijke Macht op de Markt

1999 review	Herziening van de Europese telecommunicatie wet- en regelgeving die in 1999 start.
Aanmerkelijke marktmacht	Kortheidshalve: het hebben van meer dan 25% marktaandeel op een in de Telecommunicatiewet gedefinieerde markt.
Aansluitnet	Het gedeelte van het vaste netwerk van KPN tussen de wijkcentrale en de aansluiting bij de abonnee thuis.
Asymmetric Digital Subscriber Line (ADSL)	Methode om snel verkeer in een richting te sturen en langzamer terug. Bijvoorbeeld 2Mb/s heen en 16Kb/s terug, waardoor er meer diensten over dezelfde kabel kunnen worden geleverd.
Besluit Algemene Richtlijnen Post (BARP)	Ministeriële regeling behorend bij de Postwet waarin TPG bepaalde plichten opgelegd krijgt.
Bijzondere toegang	Toegang tot netwerken op een andere manier dan de toegang die aan eindgebruikers wordt aangeboden.
Bottom Up model	Door OPTA opgesteld model dat gebruikt wordt bij de beoordeling van de kostengeoriënteerde interconnectietarieven van KPN (zie ook EDC).
Briefmonopolie	Het exclusieve recht van TPG om brieven tot en met 500 gram te bezorgen. Dit recht zal worden aangepast in de nieuwe Postwet.
Carrierselectie	Methode waarmee een telefoonabonnee door middel van het intoetsen van vier cijfers het gesprek via een alternatieve telecommunicatie-aanbieder kan laten afhandelen.
Concessie (post)	De overheid heeft een aantal taken opgedragen aan TPG. TPG is verplicht deze taken (concessie) uit te voeren, bijvoorbeeld het bezorgen van brieven en pakketten tot 10 kilogram. Daartegenover staat het exclusieve recht van PTT om brieven tot en met 500 gram te bezorgen. (Zie ook briefmonopolie). (Bij de invoering van de Telecommunicatiewet op 15-12-1998 is de concessie van KPN Telecom vervallen.)
Consultatiedocument	Een document over een belangrijk telecommunicatie- of postonderwerp waarmee OPTA aan geïnteresseerden laat weten wat haar voorlopig standpunt is, welke besluiten zij van plan is te nemen en voor welke vragen zij zich gesteld ziet en het verzoek om een reactie te geven.
Convergentie	Het samenvloeien van meer sectoren, bijvoorbeeld telecommunicatie, media, informatietechnologie en omroep.
DCS-1800	Opvolger van GSM voor mobiele telecommunicatie.
Embedded Direct Costs (EDC)	Kostentoerekeningssysteem ter bepaling van de interconnectietarieven die KPN mag rekenen. (Zie ook Bottom Up-model.)
Forum voor interconnectie en speciale toegang (Fist)	Op initiatief van OPTA opgericht platform voor marktpartijen voor overleg over interconnectie en bijzondere toegang.

Global System for Mobile Communications (GSM)	Europese standaard voor mobiele telecommunicatie waarbij gebruik gemaakt wordt van de 900 MHz-frequentie.
Herbalanceren	Herbalanceren is een operatie waarbij de tarieven voor telefoonabonnees zodanig veranderen dat het verkeersonafhankelijke element (het abonnement) niet meer wordt doorberekend in de verkeersafhankelijke elementen (de gesprekken).
Incumbent	De ex-monopolist, die (nog) een (zeer) dominante positie op de markt heeft.
Independent Regulators Group (IRG)	Forum van nationale regulerende instanties (toezichhouders) uit de lidstaten van de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte op het gebied van post en/of telecommunicatie.
Interconnectie	Het koppelen van netwerken of diensten, zodat gebruikers van communicatiediensten kunnen communiceren over de grenzen van het netwerk dat de toegang verleent.
Integrated Services Digital Network (ISDN)	Openbaar telecommunicatienetwerk op basis van internationale standaarden. Maakt het mogelijk meer telecommunicatiediensten tegelijkertijd over het netwerk aan te bieden.
International Telecommunications Union (ITU)	Wereldwijde verdragsorganisatie, onderdeel van de Verenigde Naties, waarin lidstaten afspraken maken over de uitvoering van het internationale telecommunicatiebeleid.
Kostenoriëntatie	Het bepalen van tarieven op basis van de onderliggende kosten met daar bovenop een redelijke winsttopslag. Hierdoor wordt een grens gesteld aan de prijsbepaling van de dominante marktspelers. Europese en Nederlandse regelgeving schrijft kostenoriëntatie voor bepaalde tarieven voor.
Kruissubsidie	Het subsidiëren van commerciële activiteiten met gelden uit de reguliere concessieactiviteiten.
Main Distribution Frame-access (MDF)	Toegang tot het netwerk van KPN op de hoofdverdeler in de nummercentrale. Door deze toegang krijgen concurrenten van KPN toegang tot de eindgebruikers van het vaste net.
Nummerplan	In een nummerplan van het ministerie van V&W staat hoe de telefoon- en andere nummers zijn ingedeeld (bijvoorbeeld geografisch) en welke nummerseries beschikbaar zijn.
Nummerportabiliteit	Systeem waarbij een abonnee zijn telefoonnummer kan behouden als hij van de ene telefoonaanbieder overstapt naar een andere.
Nummerweergave (CLI)	Het telefoonnummer van degene die belt verschijnt op een schermje van het toestel van de telefoonabonnee die wordt gebeld, nog voor hij de hoorn heeft opgenomen.
Ontbundelde toegang	Methode waarbij een dominante marktpartij voorzieningen à la carte aan zijn concurrenten aanbiedt in plaats van een compleet pakket, waarbij de koperdraden van een huisaansluiting naar de wijkcentrale worden geëxploiteerd door een concurrent van KPN.

Open Network Provision (ONP) (Europese Richtlijnen)	De Europese ONP-richtlijnen vormen een kader die betrekking hebben op het verzekeren van toegang tot en het gebruik van algemeen beschikbare telecommunicatienetwerken en -diensten tegen redelijke voorwaarden. Tevens hebben de richtlijnen betrekking op het garanderen van de beschikbaarheid van een minimumpakket aan voorzieningen.
Originating access	Het ophalen van een telefoongesprek door een alternatieve aanbieder bij een abonnee van een andere netwerkaanbieder.
Pre-paid kaarten	Kaart voor mobiele telefonie waarop van tevoren een beltegoed is aangegeven.
Price caps	Systeem ter bepaling van tarieven op basis van tariefplafonds voor een langere periode.
Public Switched Telephone Network (PSTN)	Het 'gewone' publieke telefoonnetwerk.
RDR	Rijksdienst voor Radiocommunicatie (onderdeel van het ministerie van V&W).
Referentie Interconnectie Aanbod (RIO)	Standaardaanbod dat KPN verplicht is te doen als het gaat om de tarieven en voorwaarden voor interconnectie.
Roaming	Het gebruik dat een mobiele-netwerkaanbieder kan maken van het mobiele netwerk van een andere aanbieder.
Samenwerkingsprotocol	Officiële afspraken tussen de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) en OPTA over situaties waarin overlap van bevoegdheden kunnen bestaan.
Schaarste	Tekort aan interconnectieverbindingen en/of capaciteit van een netwerk.
SIM-Lock	Beveiliging tegen diefstal van de SIM-kaart die in mobiele telefoontoestellen zit.
Site sharing	Het delen van antenne-opstelpunten door verschillende aanbieders van mobiele telefonie of omroepzendernetwerken.
Terminating access	Het afleveren van een telefoongesprek door KPN bij een abonnee van een andere netwerkaanbieder.
TNT Post Groep	Samenwerkingsverband tussen PTT-Post en de Australische koeriersdienst TNT.
Telecommunicatiewet (Tw)	Nieuwe wet, van kracht geworden op 15 december 1998.
Universal Mobile Telecommunication System (UMTS)	Derde generatie mobiele telefonie die mobiele breedband-communicatie mogelijk maakt.
Universele dienstverlening	Het geheel aan diensten dat een ex-monopolist verplicht is te leveren, eventueel tegen een vergoeding.
Voorwaardelijke toegangssystemen	Systeem waarin een gebruiker toegang krijgt tot dienstverlening tegen bepaalde voorwaarden. Bijvoorbeeld de voorwaarde dat eerst een telefoonkaart moet worden gekocht of dat een decoder moet worden geïnstalleerd.
Wet op de telecommunicatievoorzieningen (Wtv)	'Oude' telecommunicatiewet van 1989. Bij de inwerkingtreding van de Telecommunicatiewet per 15 december 1998 gedeeltelijk ingetrokken.

Europese telecom- en/of posttoezichthouders

http://www.tst.dk	Denemarken
http://www.tkc.at	Oostenrijk
http://www.thk.fi	Finland
http://www.regtp.de	Duitsland
http://www.eet.gr	Griekenland
http://www.odtr.ie	Ierland
http://www.etat.lu/ILT	Luxemburg
http://www.npt.no	Noorwegen
http://www.icp.pt	Portugal
http://www.cmt.es	Spanje
http://www.oftel.gov.uk	United Kingdom
http://www.art-telecom.fr	Frankrijk
http://www.admin.ch/bakom	Zwitserland

Andere telecom- en/of posttoezichthouders

http://www.cnc.gov.ar	Argentinië
http://www.austel.gov.au	Australië
http://www.crtc.gc.ca	Canada
http://www.ofta.gov.hk	Hong Kong
http://www.mpt.go.jp/index-e.html	Japan
http://www.fcc.gov	Verenigde Staten van Amerika

Nederlandse links

http://www.parlement.nl	Eerste en Tweede Kamer
http://www.minbiza.nl	Ministerie van Binnenlandse Zaken
http://www.bz.minbuza.nl	Ministerie van Buitenlandse Zaken
http://info.minez.nl	Ministerie van Economische Zaken
http://www.minez.nl/nma	Nederlandse Mededingingsautoriteit
http://www.minocw.nl	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
http://www.minvenw.nl	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
http://www.minvenw.nl/hdtp/index.html	Directoraat-generaal Telecommunicatie en Post

Brusselse links

http://europa.eu.int/eur-lex/nl/index.html	Europese wetgeving
http://europa.eu.int/comm/dg04/index_nl.htm	Directoraat-generaal IV van de Europese Commissie; Mededinging
http://www.europa.eu.int/en/comm/dg10/dg10.html	Directoraat-generaal X van de Europese Commissie: Informatie, Communicatie en Audiovisuele dienst
http://www.europa.eu.int/en/comm/dg13/13home.htm	Directoraat-generaal XIII van de Europese Commissie; Telecommunicatie, Informatie markt en R&D
http://www.thk.fi/suomi/cept/ceptinfo.htm	Conférence Européenne des Postes et des Télécommunications (CEPT)
http://www.ero.dk	European Radio Office (ERO)
http://www.eto.dk	European Telecommunications Office (ETO)
http://www.etsi.org	European Telecommunications Standards Institute (ETSI)
http://www.ispo.cec.be	Information Society Project Office (ISPO)
http://europa.eu.int	Europese Commissie; algemeen

Internationale organisaties

http://www.oecd.org/dsti/sti/it/index.htm	Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling (OESO)
http://www.itu.ch	International Telecommunications Union
http://www7.itu.int/treg	ITU-site for regulators and policy makers
http://www.un.org	De Verenigde Naties
http://www.worldbank.org	De Wereldbank
http://www.wto.org	World Trade Organisation

Algemeen

http://www.stad.dsl.nl/~ludohu/tel21.html	Algemene pagina met informatie over de Nederlandse telecommunicatiemarkt met onder andere prijsvergelijkingen
http://www.bellen.com	Algemene pagina met informatie over de Nederlandse telecommunicatiemarkt met onder andere prijsvergelijkingen
http://telefoon.nu	Pagina met actuele prijsvergelijkingen van telecommunicatieaanbieders
http://gsminfo.pine.nl/	Pagina over tarieven voor mobiele telecommunicatie, waarin de kosten voor mobiel bellen uitgerekend kunnen worden
http://www.nlmobiel.com	Pagina waar het eigen belprofiel kan worden samengesteld
http://www.jcampbell.com/rowland/topics.htm	Pagina met internationale postwetgeving
http://www.ispo.cec.be/peco/phare/Index.html	Rapportage aangaande post en telecommunicatie in de Centraal- en Oost-Europese landen

OPTA heeft onderzoek laten verrichten naar de opvattingen van consumenten over de ontwikkelingen op de Nederlandse telecommunicatiemarkt. Dit onderzoek is voor OPTA verricht door het marktonderzoeksbureau Heliview door middel van een telefonische enquête. Deze bijlage geeft de belangrijkste resultaten van dit onderzoek weer.

1. In welke mate maken consumenten gebruik van telecommunicatie?

Gebruik telecommunicatie	% ondervraagden
vaste telefonie	100%
carrierselectie	8%*
Internet	25%
mobiele telecommunicatie	35%

*25% van de ondervraagde consumenten geeft aan met carrierselectie bekend te zijn.

2. Hoe belangrijk vinden consumenten telecommunicatie?

Waardering van het belang van telecommunicatie	gemiddeld rapportcijfer (1-10)
vaste telecommunicatie	8.1
mobiele telecommunicatie	8.0

3. Wat zeggen consumenten aan telecommunicatie uit te geven?

Kosten vaste telecommunicatie (jaarcijfer)	% ondervraagden
tot f 600	16%
f 600 – f 900	32%
f 900 – f 1200	23%
f 1200 – f 3600	14%
meer dan f 3600	9%
onbekend	6%

waarvan: telefoonkosten voor gebruik van Internet (jaarcijfer)	% ondervraagden die Internet gebruiken
tot f 150	27%
f 150 – f 300	24%
f 300 – f 600	22%
f 600 – f 900	4%
f 900 en hoger	4%
onbekend	20%

kosten voor gebruik van mobiele telefoon (jaarcijfer)	% ondervraagden met een mobiele telefoon
tot f 240	17%
f 240 – f 600	28%
f 600 – f 1200	15%
f 1200 – f 3000	7%
f 3000 en hoger	7%
onbekend	27%

4. Nemen consumenten veranderingen in hun telefoonkosten waar?

Verandering in de kosten voor vaste telecommunicatie (t.o.v. vorig jaar)	% ondervraagden	waarvan: opgegeven reden (meerdere antwoorden mogelijk)	waarvan: % ondervraagden
Gestegen	61%	meer bellen	61%
		hogere tarieven abonnement	30%
		hogere tarieven van gesprekken	6%
		overig	17%
		onbekend	4%
Gelijk gebleven	26%		
Gedaald	10%	minder bellen	34%
		lagere tarieven abonnement	5%
		lagere tarieven van gesprekken	15%
		gebruik van carrieselectie	3%
		overig	34%
Onbekend	3%		

Verandering in de kosten voor mobiele telecommunicatie (t.o.v. vorig jaar)	% ondervraagden met een mobiele telefoon	waarvan: opgegeven reden (meerdere antwoorden mogelijk)	waarvan: % ondervraagden
Gestegen	23%	meer bellen	81%
		overig	8%
		onbekend	11%
Gelijk gebleven	31%		
Gedaald	19%	minder bellen	44%
		lagere tarieven abonnement	60%
		lagere tarieven van gesprekken	58%
		gebruik van een andere netwerkaanbieder	7%
Onbekend	27%	overig	28%

5. Wat vinden consumenten van de tarieven voor telecommunicatie?

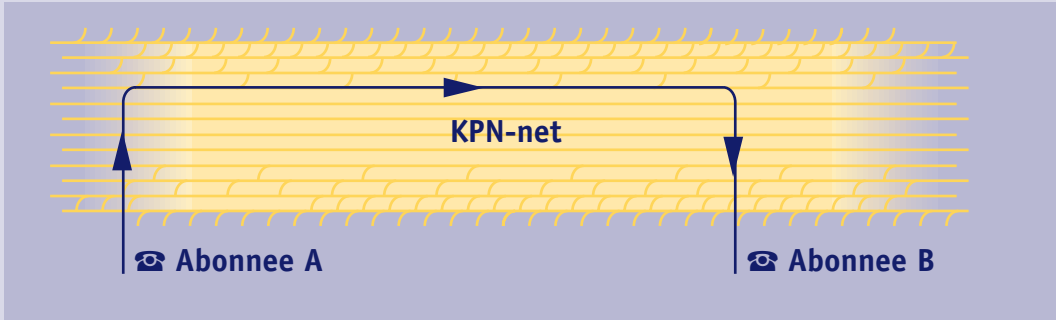
Waardering van de hoogte van de tarieven	gemiddeld rapportcijfer (1-10)
vaste telecommunicatie: tarieven abonnementen	5.1
vaste telecommunicatie: tarieven gesprekken	5.5
mobiele telecommunicatie	5.5

Waardering van de begrijpelijkheid van de verschillende tarieven	gemiddeld rapportcijfer (1-10)
carrieselectie	**5.3
mobiele telecommunicatie	***4.5

**Basis: ondervraagden die aangeven bekend te zijn met het begrip carrieselectie.

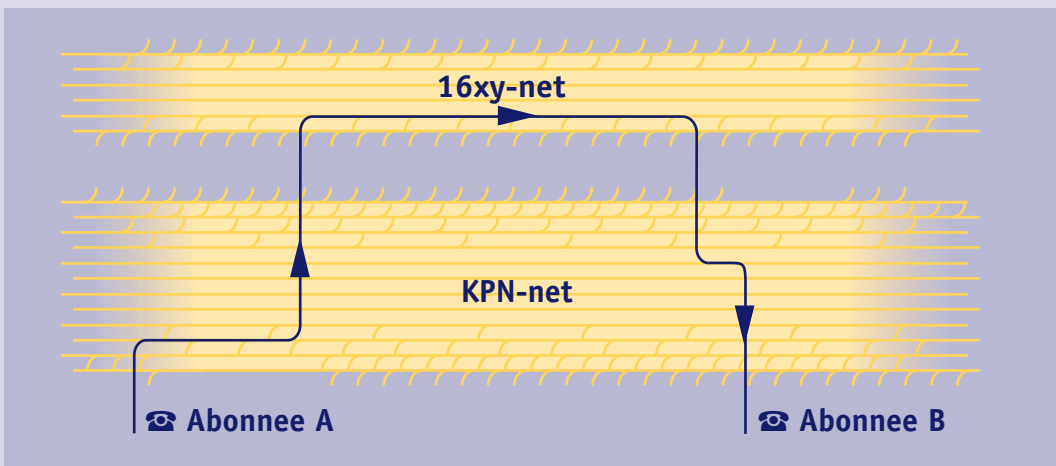
***Basis: ondervraagden die in het bezit zijn van een mobiele telefoon.

1 Telefoongesprek in het KPN-net

2 Telefoongesprek via carrieselectie

Abonnee A van KPN kan via het intoetsen van vier cijfers (beginnend met 16) kiezen voor een ander telecommunicatiebedrijf. Abonnee A krijgt een rekening van KPN voor het abonnement en van het carrieselectiebedrijf voor het gesprek. Het carrieselectiebedrijf betaalt aan KPN een tarief voor het 'ophalen' van het verkeer van abonnee A (*originating* tarief). In dit voorbeeld belt abonnee A met een andere abonnee van KPN. In dit geval betaalt het carrieselectiebedrijf aan KPN daarnaast een tarief voor het afwickelen (door KPN) van het gesprek (*terminating* tarief).

3 Telefoongesprek tussen abonnees van verschillende netwerkaanbieders

Abonnee A van KPN voert een telefoongesprek met een abonnee van een alternatieve aanbieder, of met een abonnee van een mobiele netwerkaanbieder. Abonnee A krijgt een rekening van KPN, zowel voor het abonnement als voor het gevoerde gesprek. KPN betaalt aan het bedrijf waar B op aangesloten is een tarief voor het afwickelen van het verkeer (*terminating* tarief).

